

REVISTA PRESEI

BULETIN SĂPTĂMÂNAL AL DIRECȚIUNII PRESEI

Nr. 20.

Joi, 22 Septembrie 1938

S U M A R :

I. PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA

	Pag.		Pag.
a) DINASTIA :		b) ECONOMIE ȘI FINANȚE :	
Presa italiană	302	Presa engleză	302
„ americană	302	c) ARTĂ ȘI CULTURĂ	
		Presa italiană	303

II. CHESTIUNEA CEHOSLOVACĂ

	Pag.
Presa cehoslovacă	303
„ germană	304
„ engleză	307
„ franceză	309
„ italiană	314
„ maghiară	316
„ polonă	317
„ iugoslavă	318
„ greacă	319
„ bulgară	319
„ sovietică	320
„ belgiană	321
„ americană	321

III. SESIUNEA SOCIETĂȚII NAȚIUNILOR

Presa elvețiană	323
„ sovietică	323
„ bulgară	323
„ iugoslavă	323
„ americană	324

IV. PROBLEME EUROPENE

Raporturile italo-iugoslave	324
Opera de pace în Balcani	324
Politica externă a Bulgariei	324

PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA

DINASTIA

Presa italiană.

Sub titlul „Cine intră fără să bată la ușă? Este Regele, Regele Carol II!“, marele cotidian italian STAMPA din 15 Septembrie publică un admirabil articol închinat M. S. Regelui României.

Ziarul descrie cu detalii impresionante activitatea desfășurată personal de Suveran pentru însănătoșirea vieții publice românești, stărpirea abuzurilor, sugrumarea vechilor moravuri care aduseseră în pragul ruinei întreaga organizație de Stat

Articolul debutează cu vizita neașteptată la primăria din Oradea-Mare, unde primarul s'a pomenit cu Regele intrând pe ușă și cerând imediat să i se arate registrele municipiului, inspecțiune urmată de altele, în diferite regiuni ale țării, având drept consecință sancțiuni meritate, înlocuirea vîncașilor cu funcționari integri. Cu sistemul acesta, corupțiunea, care atâta vreme a paralizat viața economică a țării, dispăre pe zi ce trece. Și ziarul urmează:

„Regele Carol a devenit un perfect contabil, se îndeletnicește cu o mulțime de alte lucruri, în afară de gestiunea comunelor. În călătoriile Sale tănuite și neașteptate, se interesează de toate. Se oprește în cele mai modeste colțuri din țară, intră în colibe la sătenilor, împarte bani la familiile numeroase, poruncește să se construiască piscine și să se înalțe bibliotecii. Stă de vorbă cu lucrătorii, le ascultă nevoile, cererile. Cei care-și destăinuiesc păsurile sunt totdeauna sinceri, deoarece atunci când se jeluesc cu inima deschisă nici pe departe nu bănuiesc că Cel cu care stau de vorbă este Regele lor.

„Datorită inspecțiilor regale, abuzurile și fraudele au dispărut, în ultimele luni, spiritul public s'a schimbat, veniturile Statului au sporit, fiindcă numai un leac energic era în stare să salveze România de dezordinea și anarhia morală a guvernărilor precedente.

„Ca și înaintașul Său din cele „O mie și una de nopți“ noul Harun al Rașid călătorește totdeauna conducând singur puternicul Său automobil, îmbrăcat în vestimente simple, un impermeabil, o beretă bască care-l ascunde fruntea“.

Articolul, după ce mai menționează gestul Suveranului, care din caseta Sa particulară a dăruit 200.000 lei pentru construirea unei biserici, încheie subliniind măsurile salutare ce s'au luat în administrație, încredințându-se gospodăria județelor la o serie de ofițeri superiori dintre cei mai energici și mai capabili, astfel încât mecanismul învechit a fost înlocuit cu un sistem de control răspunzător de buna aplicare a metodelor de curând introduse.

Politiția complet reînnoită, funcționează astăzi cu toată precizia dorită. Drept concluzie, ziarul reproduce cu litere deosebite lozincă Majestății Sale:

„Forță și dreptate pentru toți, și România va renaște“.

Presa americană.

THE NEW YORK TIMES MAGAZINE, din 11 Septembrie, publică un lung articol al profesorului american dela Politehnica din Brooklei, d. Emil Lengyel, asupra noului regim al României.

Autorul articolului descrie aspecte caracteristice din viața Capitalei și consideră „Calea Victoriei“ ca un fel de instituție națională, un „Clearing-house“ al opiniei publice bucureștene, care îi oferă prilejul să treacă în revistă „ce zice lumea“ despre noile probleme ale regimului și despre chestiunile de politică internațională.

D. Emil Lengyel are cuvinte de admirație pentru M. S. Regele Carol și pentru chipul cum au fost soluționate problemele politice românești în epoca de frământări a anului în curs. D-sa spune între altele:

„Regele a intensificat campania de educație a țărăniimii. O nouă măsură prevede că absolvenții universităților nu vor primi diplomele decât după prestarea de servicii la sate. „Echipe regale“, formate din studenți și tineri absolvenți se îndeletnicesc cu studiul problemelor țărănești, organizând un învățământ sistematic în chestiuni de igienă și în problema meșteșugurilor sau în principii generale de administrare a intereselor obștești.

Autorul articolului se ocupă apoi de starea țărăniimii noastre pentru a cărei propășire și ridicare luptă M. S. Regele.

Autorul își încheie astfel articolul:

„Regele Carol s'a ridicat la culmea cea mai înaltă. Istoria l-a ales pentru un rol hotărâtor.

„Numele său va fi amintit ca numele aceluia care a salvat țara în fața noii primejdii care se coboară pe valea Dunării dinspre apus“.

ECONOMIE ȘI FINANȚE

Presa engleză.

O deosebită atenție se acordă de presa engleză unei mari cumpărături de grâu pe care Anglia a făcut-o în România. Nu numai ziarele financiare aduc amănunte despre această transacție, dar s'au scris de unele ziare și articole de fond, susținând însă că nu trebuie să i se atribue o semnificație politică.

FINANCIAL NEW din 1 Septembrie dă amănunte asupra transacției, arătând că 40 la sută din valoarea mărfii va fi vărsată Casei de compensații anglo-române.

DAILY TELEGRAPH, cu aceeași dată, vede în această transacție cea mai bună dovadă de îmbunătățire a raporturilor comerciale anglo-române.

Ziarul adaugă că deși cantitatea comparativ enormă de 400.000 tone costă circa 2 milioane lire sterline, iar 40 la sută din această sumă se varsă fondului de „clearing“ anglo-român, totuși nu trebuie să se acorde transacției o semnificație de ordin politic.

Alte ziare scot în evidență efectul pe care transacția îl va avea asupra pieței engleze, provocând o scădere a prețului.

NEW CHRONICLE din 2 Septembrie scrie în acest sens, arătând că deși transacția cu România este favorabilă Angliei deoarece 40 la sută merge la fondul de compensații, alte 40 la sută, pentru schimb de mărfuri, rămânând numai 20 la sută margine valutară pentru exportatorii români, totuși știrea că atât Statele Unite cât și

Australia vor subvenționa pe exportatorii de grâu, poate provoca scăderi serioase pe piața engleză.

MANCHESTER GUARDIAN din 2 Septembrie publică un articol de fond în care arată că o tranșacție atât de mare ar prezenta dificultăți pentru importatori în ce privește desfacerea mărfii pe piețele engleze. Examinând chestiunea prețurilor de vânzare din Anglia și din România, declară că e posibilă o scădere de prețuri pe piața engleză și în consecință sugerează guvernului român ideea să majoreze subvențiile acordate exportatorilor spre a face posibilă vânzarea grâului în Anglia, în orice eventualitate.

FINANCIAL TIMES din 3 Septembrie anunță semnarea unui nou acord pentru plata datorită în străinătate, în așa fel ca să se evite orice posibilitate de arierate în aceste plăți.

FINANCIAL NEW, cu aceeași dată, arată că din cauza scăderii importului din România în ultimul an, valuta disponibilă la Casa anglo-română de compensații era atât de redusă încât nu putea face față cerințelor. Ziarul arată că tratativele din ultimul timp s'au terminat cu un acord care prevăd aranjamente de plăți ce vor mări fondul Casei de compensații.

FINANCIAL TIMES din 5 Septembrie revine asupra chestiunii noului acord.

Ziarul afirmă că acea cotă de 20 la sută valută alocată

importatorilor români e prea mică, ca să poată stimula importul din Anglia în România. El adaugă:

„Dorința și sentimentul general din Londra este că noul acord va avea efectul de a pune comerțul anglo-român într-o situație mult mai favorabilă. Se simte nevoie de a restabili echilibrul răsturnat în ultimii ani de sistematica acaparare din partea Germaniei a debușeurilor comerciale române“.

ARTA ȘI CULTURA

Presa italiană.

Ziarele italiene din 15 Septembrie se ocupă pe larg de cei 12 doctoranzi italieni care au urmat cursurile Universității Latine din Brașov și au lucrat în Biblioteca Academiei Române la tezele lor de doctorat cu subiecte din literatura română. La îndemnul d-lui profesor Claudiu Ișopescu, titularul catedrei de limba și literatura română la Universitatea din Roma, doctoranzii italieni au vizitat cele mai importante instituții întemeiate și îndrumate de M. S. Regele Carol al II-lea și au asistat plini de admirație și la munca echipelor regale din Posești.

Ziarele italiene scot apoi în relief primirea bună de care s'au bucurat doctoranzii italieni la d. profesor N. Iorga la Vălceni, la Ministerul Educației Naționale, la d. ministru Titeanu și la d. profesor D. Gusti, director general al Fundațiilor Regale.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CHESTIUNEA CEHOSLOVACĂ

Presa cehoslovacă.

In legătură cu sugestiile făcute de unele ziare din străinătate de a se face un plebiscit în regiunea sudeților germani, LIDOVE NOVINY din 9 Septembrie scrie între altele:

„Trebuie spus cu toată hotărîrea că pentru Cehoslovacia chestiunea plebiscitului nu se pune. O asemenea propunere ar fi respinsă categoric, oricine ar fi persoana ce ar formula-o. Cel ce vorbește de plebiscit riscă să provoace războiul“.

PRAGER MITTAG cu aceeași dată crede a ști că raportul remis de Lordul Runciman la Foreign Office asupra întrevederilor sale cu d. Henlein, cuprinde nu numai noile propuneri ale guvernului cehoslovac ci și un proiect „de compromis“ ce ar urma să fie prezentat de misiunea Runciman în cazul când propunerile guvernului cehoslovac ar fi refuzate de sudeți.

Ziarul de extremă dreaptă POSLEDNI LIST anunță că în sânul Partidului sudet s'ar manifesta o puternică tendință în favoarea acceptării ultimului proiect al guvernului.

„Tendința aceasta este cu atât mai puternică, adaugă ziarul, cu cât sudeții au aflat că guvernele din Paris și Londra au și fost informate asupra acestui plan și au comunicat că socot îndestulătoare concesiunile făcute de Praga“.

Reproducând discursul cancelarului Hitler, ziarele cehoslovace din 13 Septembrie subliniază că este o cuvântare violentă în formă, însă prudentă ca cuprins.

Discursul a fost așteptat cu o curiozitate încordată, însă n'a adus nimic deosebit pentru lămurirea situației. Se pare că d-l Hitler a lăsat ușile deschise pentru evoluția ulterioară a situației.

Singurul fapt concret apreciat de ziare este declarația d-lui Hitler că guvernul cehoslovac trebuie să rezolve acum situația prin negocieri cu germanii sudeți.

Presa pune în relief supărătoarea impresie produsă în Cehoslovacia de cuvintele nepoliticoase ale d-lui Hitler, față de președintele Republicii. Ziarele stabilesc un contrast între discursul de luni al d-lui Hitler și cuvântarea diametral opusă de sâmbătă a președintelui Beneš, cuvântare cu un ton și cu un fond liniștit și demn, care a constituit o contribuție hotărîtă pentru pacea nu numai între naționalități, ci pentru pacea generală.

Ziarul Partidului republican agrar VENKOV, scrie:

„D-l Hitler a omis să-și manifeste părerea directă asupra desfășurării situației. Discursul său a fost mai degrabă destinat pentru opinia publică germană, decât un discurs al Germaniei vecine către Cehoslovacia. Cancelarul Hitler a făcut foarte puțin aluzie la negocierile dintre guvernul cehoslovac și Partidul sudeților. Din punct de vedere internațional, situația nu s'a schimbat de loc pentru Cehoslovacia. Este greu de răspuns la cuvinte mai mult decât tari prin cuvinte și mai tari. Răspunderea evo-

luției ulterioare revine înainte de toate naționalităților din Cehoslovacia. Discursul d-lui Hitler n'a ridicat responsabilitatea germanilor dela noi, ei dimpotrivă a întărit-o".

NARODNI LISTY, ziar național, își intitulează astfel articolul: „Discursul d-lui Hitler așteptat cu o curiozitate încordată n'a adus lămuriri în nicio direcție“.

NARODNI POLITIKA, organ de dreapta, declară că discursul d-lui Hitler este punctul culminant al congresului dela Nuernberg și că cu toate amenințările pe care le conține nu închide calea unor noi negocieri cu reprezentanții Partidului germanilor sudeți.

„Guvernul cehoslovac, adaugă ziarul, trebuie să fie acum ferm și strict în ce privește respectarea legilor pentru menținerea ordinii, dând astfel o bază solidă oricăror negocieri ulterioare“.

Ziarul independent de stânga LIDOVE NOVINY, declară:

„Evenimentul principal al discursului d-lui Hitler este că nu a anunțat niciun fapt nou. Din punct de vedere formal a fost atât de violent încât trebuie să se protesteze împotriva caracterului său injurios. Era în el o intenție vădită, cu deosebire în pasajul referitor la șeful Statului cehoslovac. Cea mai mare amenințare se află în declarațiile că Germania a renunțat la germanii din Alsacia-Lorena și Italia, dar nu și la germanii din Cehoslovacia. Discursul vădește dorința de a amenința și de a liniști în același timp Occidentul“.

PRAVO LIDU, organ social-democrat, socotește că d-l Hitler a bătut în retragere pe care însă a mscat-o cu cuvinte violente.

Ziarul adaugă că, dacă discursul d-lui Hitler n'a adus nicio înrăutățire situației internaționale, nici n'a contribuit la liniștita rezolvire a problemei germano-cehoslovace.

Incepând cu data de 15 Septembrie, toate ziarele cehoslovace se ocupă de ideea plebiscitului, combătând-o cu vigoare și afirmând imposibilitatea acceptării ei.

Ziarul LIDOVE NOVINY, din 15 Septembrie publică un articol în care spune între altele:

„Răbdarea noastră a ajuns la capăt. Niciun guvern cehoslovac nu se poate gândi la plebiscit. Apărându-ne frontierele împotriva dușmanilor interni și externi, apărăm totodată și frontierele Franței. Și noi suntem aliați prețioși pentru Franța și Marea Britanie.

„Am ascultat sfaturile amicilor noștri, dar nu putem merge mai departe cu concesiunile, căci ar însemna să dislocăm cu bună știință și de bună voie republica. Ministrul Beehyne a spus că nu vom mai înainta nici cu un milimetru în concesiunile noastre. Această declarația, care angajează răspunderi, trebuie să fie înțeleasă nu de inamicii noștri, ci de amicii noștri“.

CESKE SLOVO, din 15 Septembrie, organul Partidului socialist-național ceh scrie cu privire la ideea unui plebiscit în regiunea sudeată:

„Un asemenea plebiscit este nerealizabil. În momentul în care s'ar da drept de vot maselor fanatizate, toți acei care mai sunt în stare să judece cu sângele rece ar fi supuși unei erori fizice și morale atât de formidabile încât rezultatul plebiscitului nu ar putea fi socotit drept expresie a voinței poporului.

„Plebiscitul ar fi de fapt „Anschluss“, deci, în situația actuală un omor comis asupra tuturor cetățenilor cehi și democrați din regiunile de frontieră.

„Plebiscitul este de nerealizat pentru că este contrar constituției. Niciun deputat ceh nu ar putea să voteze o asemenea schimbare, niciun om politic ceh nu ar putea să propună modificarea constituției.

„Plebiscitul este indamisibil căci ar lua Cehoslovaciei fortificațiile pe care le-a ridicat cu atâta trudă, lăsând patria noastră la cheremul unui dușman puternic“.

LIDOVE NOVINY, din 17 Septembrie, publică un articol semnat de Ripka în chestiunea plebiscitului.

Ziarul arată că plebiscitul nu constituie o cale spre pace. Unde s'ar face plebiscitul se întrebă ziarul. „Care sunt regiunile sudete? Din punct de vedere istoric, „sudeții“ sunt o națiune necunoscută. Cine ar vota? Numai henleinistii sau germanii democrați și cehii care locuiesc în regiunile de graniță? Iar germanii care locuiesc în teritoriul ceh — mai bine de un milion — ar vota și ei?

„Este sigur că, în caz de plebiscit, mii și mii de germani s'ar refugia spre interiorul Cehoslovaciei și s'ar crea astfel o nouă minoritate germană. Totuși cancelarul Hitler a declarat că vrea să protejeze pe toți germanii!

„D-l Hitler vrea, în realitate, să facă din sudeți un fel de Ulster, iar din Cehoslovacia întregă un fel de Irlanda“.

Pentru toate aceste motive un plebiscit nu ar soluționa nimic.

Ziarele VENKOV, agrarian, și CESKE SLOVO, socialist-național, scriu în același sens.

Oficiul PRAGER PRESSE, din 20 Septembrie, scrie cu privire la propunerile franco-britanice, remise guvernului din Praga:

„Interesele vitale ale Cehoslovaciei vor fi în întregime apărate. Între toate elementele responsabile există o unitate completă de vederi“.

SOZIAL DEMOCRAT subliniază din contră: „Soluțiunea propusă nu înlătură pericolul războiului. Berlinul nu se va mulțumi cu câteva districte sudete. Germania vrea materii prime. Pentru poporul ceh, noul proiect pune în joc însăși existența Statului. Avem diverse motive pentru a fi sceptici în ce privește noile garanții franco-britanice. Chiar dacă proiectul va fi acceptat, problema între cehi și germani nu va fi rezolvată“.

„Dacă poporul cehoslovac vrea să trăiască, el trebuie să aibă spațiu“, declară ziarul socialist-național **CESKE SLOVO**.

„Noi vrem să avem frontierele pe care să putem să le apărăm militarmente“, adaugă ziarul. „Austria avea și ea garanția Marilor Puteri. Cazul ei constituie pentru noi un exemplu pentru a ne determina să vrem să ne apărăm existența, Statul și condițiunile necesare apărării vieții Statului nostru. Elementele care au colaborat totdeauna cu noi și care vor să mențină această colaborare, împărtășesc punctul nostru de vedere“.

Ziarul PRAGER TAGEBLATT declară că din isvor bine informat poate afirma că guvernul cehoslovac ar avea intenția să accepte planul franco-britanic, nu ca un tot definitiv, ci ca bază a discuțiilor și negocierilor ulterioare dintre guvernul cehoslovac și guvernele francez și englez.

Presa germană

A continuat cu aceeași vigoare campania împotriva Cehoslovaciei ca și acțiunea pentru a justifica punctul de vedere al Reichului.

Nota din INFORMAZIONE DIPLOMATICA, privitoare la atitudinea Italică în chestiunea cehoslovacă este

primită la Berlin ca un document de mare importanță care nu numai că confirmă indestructibila solidaritate a axei Roma-Berlin, dar aduce în același timp o contribuție decisivă și lămuritoare.

„Reperușionile acestui document, scrie MITTAG, din 9 Septembrie, vor fi resimțite în câteva zile, cu toată însemnătatea lor extraordinară; de pe acum se poate însă spune că prin neta precizare a atitudinii Italiei, Ducele a adus cauzei păcii un serviciu probabil decisiv.

„Germania este recunoscătoare Italiei fasciste pentru această atitudine sinceră și leală“.

In încheiere ziarul subliniază că nota constituie și un răspuns precis la demersul făcut la Roma de d-l Blondel, însărcinatul cu afaceri al Franței.

Discursul pronunțat de mareșalul Goering, constituie un avertisment adresat străinătății și în special Cehoslovaciei, aceasta este interpretarea dată de ziarele apărute la Berlin în 11 Septembrie.

Presa berlineză ține să sublinieze încrederea pe care o are poporul german și conducătorii lui față de aceea ce ziarele numesc „provocările celor din Praga“.

VOELKISCHER BEOBACHTER, sub titlul pe toată pagina, imprimat în roșu, scrie:

„Nuernbergul este contra provocărilor cehilor“. Ziarul scoate în relief cuvintele mareșalului Goering: „Nu mai vrem să tolerăm ca cineva să se atingă de frații noștri germani“.

Ziarul adaugă apoi: „Declarațiile mareșalului Goering sunt sub toate raporturile un act politic de o foarte mare importanță, nu numai prin conținutul lor, ci și prin reperușionile psihologice pe care le vor avea atât în Germania cât și în străinătate“.

BERLINER BOERSEN ZEITUNG declară într'un articol intitulat: „Un cuvânt serios adresat Angliei“ „Este necesar, din cauza gravității momentului de față, să se atragă atenția unor cercuri străine asupra răspunderii pe care ele și-o iau prin atitudinea lor în problema cehoslovacă“.

Presa germană din 12 Septembrie își concentrează întreaga atenție asupra discursului Fuehrerului cancelar.

Atitudinea Angliei astfel cum reiese din comunicările britanice și din declarațiile publicate de presa engleză, este socotită în scurtele comentarii ale ziarelor germane ca fiind puțin potrivită cu exigențele clipei de față.

Opinia presei germane este rezumată de un articol al ziarului BERLINER BOERSENZEITUNG, care scrie:

„Toată această agitație și nervositate din capitalele Europei occidentale este datorită vădit iminenței marelui discurs al cancelarului Hitler. Se fac prevestiri, combinații și se riscă chiar amenințări neserioase în loc ca fiecare să-și dea seama de realitatea limpede ilustrată de recente evenimente din regiunile germanilor sudeți. Este o realitate care arată calea de urmat pentru a se găsi o soluție, pentru a repara o nedreptate de 20 ani și pentru a consolida pacea europeană.

„In mijlocul acestei confuzii, Germania se înalță ca o stâncă în mijlocul unei mari agitate. Ea își cunoaște șeful și-i așteaptă declarația cu o încredere fără margini“.

Discursul Fuehrerului Cancelar Hitler este publicat în extenso de întreaga presă germană, din 13 Septembrie, ziarele subliniind în lungi comentarii cuvintele spuse de d-l Hitler.

BERLINER BOERSEN ZEITUNG scrie: „Discursul Cancelarului Hitler a dus la clarificarea situației. Toate

intrigile secrete și toate amenințările precise n'au putut să-l facă pe Fuehrer să ia o anumită inițiativă și n'au putut să-i fixeze care urmează să-i fie acțiunile sale. Acest rezultat fericit este consecința naturală a faptului că politica lui Adolf Hitler și forța sa de a realiza această politică este bazată pe o concepție politică, pe baza căreia dreptul poporului va fi socotit totdeauna ca fiind dreptul cel mai important. Ideea superioară etică este totdeauna invincibilă. Omenirea urmează acum să-și fixeze atitudinea. Căile de înțelegere cu noi sunt larg deschise pentru toți acei care nu vor să considere pe sudeții germani ca fiind scoși afară din lege, ci ca oameni care au drepturi egale. Căile de înțelegere sunt deschise și pentru acei care nu vor să ne refuze dreptul de a ne ocupa de soarta fraților noștri sudeți, ceea ce reprezintă o preocupare dictată de morala națională și de circumstanțele actuale“.

VOELKISCHER BEOBACHTER, declară: „Fuehrerul a cerut scurt și clar, ca imediat să înceteze orice oprinare a germanilor sudeți și ca, în locul oprinării să li se acorde dreptul de liberă determinare. După acest discurs, nu va mai putea să existe vreo îndoială nici la Praga, nici în altă parte, întru cât cuvintele Fuehrerului trebuie să fie luate în serios, Cancelarul Hitler fiind hotărât să tragă consecințele, atunci când va fi necesar“.

În câteva fraze lapidare, Fuehrerul a făcut cunoscută hotărârea sa de a nu mai tolera oprinarea sudeților. Rămâne ca d-l Beneš și guvernul său să țină seamă de această revendicare precisă și să ajungă cu sudeții la un acord care să satisfacă pretențiunile Cancelarului Hitler. Manevrele și neadevărurile perfide, în felul celor dela 21 Mai, nu vor mai rămâne nepedepsite, dacă ele se repetă. Lumea trebuie să fie convinsă că un popor bine înarmat stă dincolo de frontul de oțel și de beton“.

LOKALANZEIGER, într'un articol intitulat „Furtuna purificatoare“, susține că discursul cancelarului Hitler, înțrece prin sinceritatea lui pe acela ținut în, 1888 de fostul cancelar Bismarck. „El a împrăștiat norii ce adumbreau pacea, declarând: Noi germanii ne temem de Dumnezeu și de nimic altceva. Discursul lui Bismarck era o cuvântare pentru pace, iar acela al cancelarului Hitler, este un adevărat discurs pacific. Acum adevărul își face drum în Europa“.

Ziarul atacă apoi Anglia, făcând indirect aluzie la comunicatul de alaltăieri, asupra atitudinii Angliei în caz de războiu. „Această atitudine engleză, scrie ziarul, care în ultimul moment, vrea să exercite o presiune asupra Fuehrerului, este o dovadă a spiritului echivoc care face că expresia „perfidul Albion“, să figureze de mult timp în vocabularul politic“.

Ziarele germane din 14 Septembrie anunță, prin titluri enorme, ultimatumul d-lui Henlein și incidentele din Cehoslovacia.

BERLINER BOERSENZEITUNG scrie: „In mai multe rânduri cehii afirmaseră că sunt în stare să garanteze menținerea ordinii în țară. Ultimele incidente arată totuși care este realitatea. Guvernul este incapabil sau prea slab pentru a rechema la ordine elementele ce turbură liniștea. După acest ziar, din partea sudeților nu este vorba decât de manifestări de bucurie față de care cehii au răspuns printr'un „terorism săngeros“. Cetățenii fără apărare sunt expuși la atacuri brutale“.

BERLINER LOKALANZEIGER, comentând ultimatumul sudeților, cerând ridicarea stării excepționale, pre-

cum și retragerea poliției din regiunile sudeților, scrie că partidul d-lui Henlein a fost obligat să ia această măsură fiindcă guvernul l-a lipsit de orice putință de a influența asupra maselor aderenților lor.

„Cu toată disciplina exemplară de care sudeții au dat dovadă, până acum, adaugă ziarul, populația părea să fie aproape pe punctul de a nu mai putea să se stăpânească. Într-o astfel de situație, există totdeauna pericolul ea provocatorii comuniști și cehi să ațâțe la acțiuni temerare. Populația este profund iritată de procedeele poliției“.

NATIONAL ZEITUNG din Essen scrie că din situația internă a Cehoslovaciei rezultă consecințe imperioase pentru viitorul apropiat.

„Germanii-sudeți, scrie ziarul, nu vor continua tocmelele cu Praga, puse în scenă de d-nii Beneș și Hodza. Ei revendică, fără putință de ocol, dreptul de liberă dispoziție.

La această cerere, care singură poate constitui obiectul unei noi întrevederi între conducătorii cehilor și ai germanilor-sudeți, nu poate fi decât un singur răspuns: da sau nu.

Cine cunoaște evoluția Statului cehoslovac și spiritul conducătorilor săi, nu-și poate face iluzii“.

Presa germană din 15 Septembrie, continuă să-și concentreze întreaga atenție asupra vizitei d-lui Chamberlain, dar se abține dela orice pronostic asupra obiectului precis al conversațiilor care vor avea loc la Obersalzberg.

Se arată încă odată că Fuehrerul are rolul de „salvator al păcii“.

NACHTAUSGABE, scrie: „Putem spune că Hitler a și obținut un mare succes Lunea trecută, când a salvat pacea Europei. El și poporul german sunt pe cale de a obține altul: încrederea în forța de voință a poporului german reține fluviul de sânge și întârzie hotărârea asupra ajutorului ce urmează să fie dat germanilor-sudeți până după întrevederea pe care Fuehrerul o va avea cu primul ministru britanic. Lumea trebuie să-și dea seama că poporul german a făcut încă un mare sacrificiu pentru cauza păcii“.

BERLINER TAGEBLATT, într'un articol intitulat „Ceasul istoric“, scrie între altele: „Unul dintre rezultatele marelui discurs ținut de Fuehrerul-cancelar, cu ocazia închiderii congresului partidului național-socialist, este acum evident în fața întregii lumi: puterile dela Versailles, au acum o ultimă șansă de a repara injustiția adusă Europei prin diferitele tratate de pace și de a pune capăt crizei ce pare să se accentueze din ce în ce mai mult. Trebuie să se lucreze fără ezitare. Noi constatăm cu satisfacție că puterile occidentale vorbesc din nou de dreptul de liberă determinare a popoarelor, că ele își amintesc din nou nobilele idei cuprinse în declarația de independență a Statelor-Unite, care au fost solemn proclamate la Versailles, dar care ulterior n'au mai fost ținute în seamă“.

Întreaga presă de după amiază, publică cu litere mari și sub titluri senzaționale, proclamația dela Eger a d-lui Henlein.

Ziarele reproduc revendicările din proclamația șefului germanilor-sudeți, subliniind „voința acestora de a reveni la Reich“.

LOKALANZEIGER, scrie: „Urmărim evenimentele cu liniște și cu încredere nestrămutată în Fuehrerul nostru“.

Ziarele înregistrează de asemeni cu o vie satisfacție scrisoarea d-lui Mussolini către lordul Runciman.

Ziarele germane din 16 Septembrie, comentează informația după care, în Cehoslovacia ar fi fost luate măsuri de ordin militar. Ele se întreabă dacă Cehoslovacia „încercă să repete provocările dela 21 Mai“, a căror repetare d-l Hitler a spus că nu o va mai „tolera“.

BERLINER TAGEBLATT, afirmă: „Praga comite o crimă contra Europei, dacă repetă jocul din Mai. Are de gând d-l Beneș să mizeze totul pe o singură carte?

Sperăm, încheie ziarul, că d-l Chamberlain vede mai departe ca d-l Beneș și că recunoaște că a sosit ora marelui decizii pacifice, așteptată de atâta vreme“.

BERLINER BOERSENZEITUNG, vorbește de „Cehia, Stat monstruos și fictiv, pentru a folosi termenii d-lui Mussolini“, și se întreabă dacă Praga vrea să intimideze pe sudeți prin forța brutală. Ziarul vorbește și de repetarea „jocului josnic din luna Mai“.

VOELKISCHER BEOBACHTER afirmă că Praga „vrea să târască întreaga Europă în căderea ei, așa cum a încercat și în Mai“.

Ziarele germane din 17 Septembrie, continuă să publice nenumărate informații asupra situației din Cehoslovacia, zugrăvind soarta germanilor-sudeți în culorile cele mai întunecate.

Ele afirmă că, în orașele sudete ar domni o liniște de moarte, turburată numai de pașii patrulelor și de șgomotul automobilelor blindate.

Informațiile din sursă germană susțin că trupele cehice ar fi constituite în primul rând din comuniști înarmați. Ziarele germane spun că magazinele din orașele sudete sunt închise și că, locuitorii sunt baricadați în case. Ele dau amănunte asupra răului tratament la care ar fi supuși sudeții din partea forțelor de poliție cehoslovace.

Ziarele germane din 18 Septembrie atacă cu o violență extraordinară pe d-l Beneș și republica cehoslovacă.

În articolul său de fond, VOELKISCHER BEOBACHTER, cere ca Statul cehoslovac, acest „abces canceros“, să fie sfărțecat, pentru ca să domnească pacea“.

DEUTSCHE ALLGEMEINE ZEITUNG, subliniază gravitatea „provocărilor cehice“, spre a convinge opinia publică mondială că ajutorul dat de Reich germanilor-sudeți, „nu ar constitui o agresiune neprovocată“, și încercă a exercita o presiune asupra puterilor occidentale pentru ca să fie folosite „metode mai grabnice pentru ca sudeții să fie anexați la Reich“.

În general comentariile presei germane în legătură cu comunicatul dela Londra confirmă părerea opiniei publice a Reichului, că nici Marea Britanie, nici Franța, nu vor interveni militarmente în conflictul germano-cehoslovac.

Ziarele afirmă că noua întrevedere Hitler-Chamberlain va avea loc în curând. Ele lasă să se înțeleagă însă că Reichul nu va mai negocia cu guvernul cehoslovac actual.

DER ANGRIFFF scrie că ideea unei intervenții militare în problema cehoslovacă ar fi fost definitiv părăsită de Franța și Marea Britanie.

De asemeni, presa primește cu entuziasm discursul ținut la Triest de d-l Mussolini.

„Locul Italiei, în caz de conflict, este ales, scrie VOELKISCHER BEOBACHTER, după care adaugă:

„Acolo unde conjurația din Praga, contra Europei, întâlnește încă simpatii, afirmația că poziția Italiei va fi

clar dictată de circumstanțe, nu poate decât să contribuie la deșteptarea spiritelor. Prin aceasta, d-l Mussolini aduce un mare serviciu păcii. D-sa este credincios și însuși atunci când recunoaște că aceste curente de voință reprezintă un aspect al naturii invincibile, în timp ce Cehoslovacia este un produs artificial creat de impostor și care nu poate să reziste față de verdictul justiției“.

Presa germană din 20 Septembrie, care lăsa ieri să se înțeleagă că guvernul german nu va mai discuta de acum înainte cu guvernul cehoslovac actual, precizează astăzi în felul următor această poziție intermediară prin ziarul VORPOSTEN, care exprimă punctul de vedere al Ministerului Afacerilor Străine:

„După ce ministrul Cehoslovaciei la Berlin a plecat de câțiva timp la Praga, reprezentantul diplomatic al Germaniei în capitala Cehoslovaciei a sosit și el la Berlin, pentru a face un raport asupra situației. Durata șederii sale aici n'a fost încă fixată“.

BERLINER BOERSEN ZEITUNG din 21 Septembrie, într'un articol intitulat: „Totul trebuie șters cu buretele“, critică politica de amânări a președintelui Beneș.

Ziarul scrie între altele: „In ce privește pe cehi, ei caută să anuleze efectele vizitei făcută de d-l Chamberlain la Obersalzberg. Se cere să se precizeze, se pun condiții, se recurge la intrigi. Germania însă, adaugă ziarul, este hotărâtă să pună capăt cât mai energic posibil tuturor acestor intrigi și manevrelor tactice. Este totuși util ca reprezentanții marilor Puteri occidentale să înceapă negocieri cu Reichul. Trebuie să se ajungă la o lichidare totală și definitivă și suntem convinși că oamenii de Stat, englezii și francezii nu vor lăsa soarta Europei pe seama d-lui Beneș, nici a celor care urmăresc războiul“.

Ziarul termină arătând că cea mai bună garanție pentru restul Statului cehoslovac ar consta în restabilirea relațiilor pozitive și normale între cele două popoare.

DEUTSCHE DIPLOMATISCH UND POLITISCHE KORRESPONDENZ, organul Ministerului Afacerilor Străine, ocupându-se de întrevederile dela Berchtesgaden dintre cancelarul Hitler și oamenii de Stat unguri și ambasadorul Poloniei, de altă parte, scrie: „Germania se gândeste, cum este și natural, în primul rând la compatrioții săi, dar ea respectă și drepturile altor popoare. Ea socotește deci că simultan cu realizarea revendicărilor germane trebuie să se găsească o soluție care să dea satisfacție revendicărilor justificate ale celorlalte grupuri etnice, în special grupurilor polon și ungar, ceea ce va permite să se inaugureze în Europa centrală o eră de pace și colaborare rodnică“.

Presa engleză.

Pe când zările liberale și mai ales cele laburiste nu vedeau altă soluționare pentru salvarea păcii decât a opune agresiune contra agresiune, din toate puterile de care este capabilă Marea Britanie, zările conservatoare își exprimau speranța că tot se va găsi o modalitate pentru rezolvarea pașnică a crizei cehoslovace.

Reieșea din ziare că guvernul englez luase toate măsurile de a convinge guvernul german că un războiu care ar rezulta din cauza unei agresiuni din partea Germaniei, cu siguranță că ar cuprinde și Anglia.

Aceste idei se desprindeau din presa engleză în ajunul discursului d-lui Hitler, ținut la Nuernberg.

După părerea generală a zărilor engleze, acest discurs a lăsat omenirea nedumerită asupra intențiilor Fuehrerului german.

Cele mai multe dintre ziare exprimau părerea că peri-

oada de îngrijorare pentru pacea europeană „în care zilele par ani“, se va mai prelungi pentru câțiva timp.

TIMES, scrie: „Discursul Fuehrerului, cu toate că nu este complet liniștitor, nu a fost totuși deosebit de turburător. Obiectul discursului a fost, după cât se pare, de a arunca greutatea rezolvării problemei asupra guvernului cehoslovac, cu toate că tot ce ar putea să facă acest guvern, în cadrul edificiului actual al Statului, ar fi de a așeza minoritatea germană într'o poziție mult privilegiată și de a-i acorda puterea de a influența politica în disproporție cu numărul său.

„Afirmatia d-lui Hitler că 7.000.000 de cehi canonese 3.500.000 de sudeți este o deformare fără sens a adevărului, care a reușit deabia să înșele propriul său auditoriu, docil și devotat. Într'adevăr, este regretabil că șeful unei mari țări cum este Germania, a trebuit să pronunțe astfel de cuvinte“.

Ziarul subliniază menționarea de către Cancelarul Hitler a pactului cu Polonia, a tratatului naval cu Marea Britanie și renunțarea definitivă la Alsacia-Lorena și ajunge la concluzia că în afară de cererea de a se acorda sudeților dreptul de autodeterminare, discursul nu a fost decât la fel cu acelea pronunțate în fiecare seară, la întrunirile național-socialiste.

DAILY TELEGRAPH, arată că este desagrecabil gândul că poate timp de mai multe luni Europa va fi menținută într'o stare de completă încordare, în așteptarea momentului când Cancelarul Hitler ar putea să aprobe sau să desaprobe rezultatul negocierilor.

DAILY HERALD scrie că în timp ce lumea întreagă va primi bine amânarea ce i se dă prin lipsa unei noi cereri imediate, ar fi fără sens să se ignoreze primejdiile ce se întrevăd printre cuvintele Fuehrerului.

NEWS CHRONICLE este de părere că discursul Fuehrerului nu trebuie să determine Puterile democratice să rămână într'o stare de optimism fals. Departe de a diminua criza, discursul nu face decât să sporească îngrijorarea.

Marea Britanie, Franța și Rusia trebuie să ia toate precauțiunile și să lucreze de acord, cât mai strâns posibil, dacă vor ca pacea să fie menținută.

DAILY MAIL afirmă că până ce vor fi fost recunoscute și înlăturate pretențiunile minorității sudețe, va continua să existe o amenințare a păcii.

DAILY EXPRESS trage concluzia că trebuie să ne așteptăm la o nouă perioadă de turburare și nesigurură, la o prelungire a perioadei negocierilor și la continuarea îngrijorării pentru pacea Europei.

În zilele următoare, zările engleze s'au ocupat de dezordinea din regiunea sudetă și de cererile cu caracter de ultimatum ale d-lui Henlein, șeful partidului germanilor sudeți.

Astfel YORKSHIRE POST din 14 Septembrie scrie: „Activitatea nepreocupată a lordului Runciman a fost zăcărnicită prin amestecul din afară. Sporește bănuiala că național-socialiștii nu urmăresc pacea, ei euceriri și că se pregătesc să repete în Cehoslovacia tehnica ce a dus acum 6 luni la un atât de mare succes în Austria. În asemenea împrejurări, Puterile occidentale trebuie să treacă la acte spre a descuraja orice încercare de agresiune fățișă din partea Germaniei“.

Temerile cauzate de acțiunea germanilor sudeți au fost temporar atenuate de hotărârea d-lui Chamberlain de a

avea o întrevvedere cu d-l Hitler. Această vizită s'a bucurat din capul locului de o primire călduroasă în presa engleză, aducându-se omagii curajului și calităților de om de Stat ale primului-ministru englez.

TIMES din 15 Septembrie scrie: „Știrea despre această vizită va procura un sentiment de ușurare profundă și de satisfacție întregii omeniri, cu excepția unui mic număr ale cărui relațiuni cu dictatorul sunt greu de înțeles. Vizita aceasta, în orice caz, este încoronarea sforțurilor neîncetate ale guvernului britanic pentru a favoriza concilierea și a stăvi o desfășurare a lor tragică. Sforțările guvernului britanic acordă Marea Britanii titlul de sentinela a libertății și păcii“.

DAILY HERALD arată că d-l Chamberlain a luat o măsură nu numai îndrăzneată, dar extrem de cuminte.

DAILY TELEGRAPH relevă că față în față și laolaltă, înțelegând cât de mari sunt interesele ce sunt puse în joc, ar fi straniu dacă d-nii Chamberlain și Hitler nu ajung să împărtășe toate neînțelegerile și antagonismele care, până acum, s'au opus la găsirea unei soluțiuni.

NEWS CHRONICLE declară că d-l Chamberlain a luat asupra sa cea mai îndrăzneată și dramatică inițiativă din toată istoria diplomatică modernă.

DAILY MAIL din 16 Septembrie, publică declarația pe care d-l Chamberlain a făcut-o corespondentului respectiv al ziarului, imediat după întrevvederele dela Berchtesgaden:

„Am avut o întrevvedere foarte amicală.

Mă înapoiez la Londra pentru a prezenta un raport membrilor guvernului, asupra celor ce au fost discutate.

Am de gând să vin din nou în Germania, pentru a avea o nouă întrevvedere cu d-l Hitler, într'un viitor foarte apropiat, adică peste câteva zile sau cel mult o săptămână“.

Intre timp părerile exprimate de d-l Mussolini sunt primite în chip divers de presa engleză. Punctul de vedere al d-lui Mussolini, că numai un plebiscit mai poate evita un războiu, nu este împărtășit de ziarele de stânga din Anglia.

MANCHESTER GUARDIAN din 16 Septembrie scrie: „Plebiscitul ar însemna sfârșitul Cehoslovaciei. Cehii nu vor consimți să-și sacrifice teritoriul fără a se apăra“.

Presa engleză relevă afirmația d-lui Mussolini că Cehoslovacia, ușurată de elemente străine, vor fi mult mai tari, dar adaugă că d-l Mussolini ar fi luat hotărârea de a fi neutru față de orice evenimente. Dacă se refuză plebiscitul, ziarele engleze cred că Ducele va face răspunzătoare Anglia și Franța de orice urmări și că Italia n'ar mai putea rămâne neutră.

Pe de altă parte ziarele din 16 Septembrie admit fără rezervă ideea ca o reglementare pașnică a conflictului, nu se poate obține fără concesiuni noi din partea guvernului din Praga, concesiuni însă condiționate de compensații sub forma unor garanții precise în ce privește securitatea viitoare a republicii cehoslovace.

TIMES din 16 Septembrie afirmă: „In cercurile germane se interpretează comunicatul publicat Joi seară, ca o dovadă că s'a putut ajunge la un acord principial, sub rezerva aprobării guvernelor britanic și francez. Procedura rămâne să fie fixată, dar, în orice caz, pacea a fost salvată, se spune în unele cercuri. Alte cercuri se arată

mai puțin optimiste, dar insistă asupra faptului că hotărârea de a continua conversațiile, lasă să se întrevadă posibilitatea de a se ajunge la un acord acceptabil pentru toate părțile“.

FINANCIAL cu aceeași dată, TIMES scrie: „Ideea unei forțe polițieneste internaționale, ca în cazul regiunii Saar, câștigă teren atât la Londra cât și la Paris. Una din dificultățile situației actuale îl constituie continuarea manevrelor germane, pe o scară întinsă. In cazul când Fuehrerul Cancelar, ar accepta sugestia de a se pune capăt acestor manevre, ziarul crede că ar putea fi luate în considerare noi propuneri germane menite să înlăture dificultățile actuale. Aceasta ar implica, se pare, că nu este exclusă ideea unui plebiscit“.

NEWS CHRONICLE crede că presupunerea cea mai probabilă cu privire la plecarea din Berchtesgaden a d-lui Chamberlain este că d-l Hitler a prezentat cereri atât de precise încât nu s'ar mai fi putut obține nimic, cel puțin decamată, prin noi conversații.

Comentariile presei engleze din 17, 18 și 19 Septembrie scot cu precizie în evidență fazele prin care a trecut opinia publică din Anglia în zilele care au urmat întoarcerii d-lui Neville Chamberlain dela Berchtesgaden.

Comunicatul care s'a dat cu privire la lucrările conferinței franco-engleze este primit cu o deosebită satisfacție față de acordul complet stabilit între miniștrii francezi și englezi.

TIMES din 19 Septembrie scrie: „Este de o importanță evidentă faptul că nu există vreo deosebire de principiu între guvernul francez și cel englez în ceea ce privește problema Cehoslovaciei. Independent de această țară, este o chestiune de un interes vital pentru Franța și Marea Britanie de a explora toate posibilitățile de natură să creeze pentru toți o situație mai stabilă în Europa“.

DAILY TELEGRAPH cu aceeași dată vede de asemeni în textul comunicatului o fericită dovadă a colaborării practice ce există între cele două țări.

DAILY MAIL cere opiniei publice engleze să aibă încredere în conducătorii săi. Ziarul subliniază faptul că deciziunile guvernului, sunt bazate pe informații de primul rang și pune publicul în gardă, contra părerilor ce se sprijină pe informații incomplete.

DAILY MIRROR se arată îngrijorat și își pune întrebarea dacă ultimele săptămâni nu sunt acelea care pot să mențină democrația în defensivă.

NEWS CHRONICLE face aluzie la primejdiile viitoare și vorbește de umilirea profundă pe care întreaga țară ar încerca-o, oricare ar fi ușurarea ce ar resimți dacă un războiu a fost evitat, în cazul când prețul păcii ar trebui să fie o diminuare teritorială a Cehoslovaciei.

TIMES din 20 Septembrie comentează planul franco-britanic, prezentat guvernului cehoslovac, arătând că modificările propuse în ceea ce privește tratatele de pace, dacă ar fi acum făcute prin consimțământul general, ar ilustra și ar consolida principiul schimbărilor realizate fără violență, principiu pe care este bazată aproape fără excepție propășirea viitoare a civilizației, întru cât schimbări între o națiune și alta trebuie neapărat să intervină.

„In acest caz, se poate spera că guvernul cehoslovac, va ajunge la convingerea că mai real va fi câștigul final decât sacrificiul imediat“.

DAILY TELEGRAPH, cu aceeași dată își exprimă dorința ca propunerile franco-britanice să fie grabnic publicate pentru ca anumite temeri dacă ele nu sunt justificate de fapte, să fie împrăștiate.

In ziarele din 21 Septembrie se observă o oarecare supărare în tonul unei mari părți a presei, provocată de faptul că pretențiile pentru asigurarea păcii, cresc pe măsură ce sunt acordate. Un singur ziar este categoric în ce privește atitudinea Marii Britanii:

DAILY EXPRESS din 21 Septembrie scrie: „E cert că Marea Britanie, nu va fi atrasă într'un războiu european nici anul acesta și nici în anul viitor.

TIMES, din 21 Septembrie, în articolul său de fond scrie: „Negocieri constructive sunt necesare, dar nu se poate cere guvernului din Praga să ia o hotărâre înainte de a i se fi dat precizii asupra celor ce i se cer și ce i se ofer. Germania este, în clipa de față, ultima care are dreptul să ceară cu violență grăbirea soluției. Pentru Reich, cel mai puțin lucru ce se poate spune, este că el are mai puțin interes decât oricine în Europa de a deslănțui un războiu mondial și este în interesul tuturor ca misiunea d-lui Chamberlain, să nu fie sabotată“.

Ziarul protestează împotriva termenului de „capitulare“, care a fost folosit pentru atitudinea Angliei față de revendicările germane. „Națiunea britanică, adaugă ziarul, este, poate, dintre toate națiunile aceea care este cea mai stăpână pe nervii ei. Masa populației nu poate fi intimidată mai mult ca în 1914. Ea este gata, ca și atunci, să facă față oricărei primejdii pentru o cauză dreaptă. Pentru o asemenea cauză, Germania sau oricare altă țară, ne-ar găsi tot atât de hotărâți, tot atât de indiferenți la consecințe, tot atât neînvinși. Poporul englez nu este însă dispus să considere justificat un războiu mondial provocat de o ceartă în care niciuna din cele două părți nu pare a avea întreaga dreptate de partea sa. Politica Angliei și Franței tinde spre un acord. Această politică poate să izbutească sau să eșueze, dar ea va lăsa poporul britanic unit și hotărât, orice i-ar rezerva viitorul“.

DAILY TELEGRAPH, cu aceeași dată, face bilanțul celor ce se cer acum guvernului din Praga, și-și exprimă teama că ceea ce va rămâne din Cehoslovacia să nu cadă sub o vasalitate politică și economică.

Comentând propunerile franco-britanice, ziarul scrie: „Ele au făcut o impresie aproape tot atât de penibilă la Londra și Paris, ca și la Praga. În schimb ar trebui să ne așteptăm din partea Germaniei cel puțin la certitudinea că ea va termina cu zăngănitul sabiei. Aceasta este ceea ce ar trebui să obțină d-l Chamberlain la Godesberg“.

NEWS CHRONICLE ajunge la concluzii asemănătoare celor exprimate de DAILY TELEGRAPH și adaugă: „Singura justificare a rolului umilitor care ne este impus este de a salva omenirea inclusiv germanii de ororile unui războiu mondial. Dar trebuie ca d-l Hitler, dacă nu vrea să deslănțue războiul, să țină seamă de sentimentele de fair play ale popoarelor democratice“.

Presa franceză.

Ziarele franceze din 9 Septembrie își concentrează atenția lor asupra problemei cehoslovace.

LE PETIT PARISIEN scrie: „Dacă ar fi vorba de o negociere normală, între cele două tabere, acordul ar apărea de pe acum ca perfect posibil. Sudeții nu voiesc în mod neapărat să fie absorbiți de Reich, unde s'ar găsi înecați în masa național-socialistă, așa cum rezultă din trista

experiență a austriacilor. Pentru acest motiv, conducătorii sudeților nu au niciun entuziasm pentru ideea plebiscitului, preconizată de cercurile național-socialiste ale Reichului. În această privință nu poate să rămână nicio îndoială, întrucât ei au declarat cele de mai sus unor personalități bine calificate“.

EXCELSIOR declară: „Nu există altă soluție, în afară de soluțiunile de forță, decât acordarea unei largi autonomii regiunilor locuite de populație de origine și cultură germanică și această deslegare a problemei nu ar fi valabilă decât dacă autonomia este aplicată de ambele părți în mod sincer și leal și dacă ea împacă pe germani și cehi“.

L'EPOQUE, sub semnătura d-lui de Kerillis, scrie: „Atât cât mai este încă timp și până în ultima clipă, din toate forțele noastre trebuie să punem în gardă pe Cancelarul Hitler. Eroarea sa ar fi colosală dacă și-ar baza politica pe o lipsă a Franței dela datorie. Franța își va face datoria în 1938, așa cum Belgia și-a făcut-o în 1914. Ea va fi urmată de Anglia și de alte țări“.

LE POPULAIRE într'un articol semnat de d-l Leon Blum, constată: „Problema rămâne aceeași: să se salvgardeze în același timp independența Cehoslovaciei și pacea Europei. Soluția este totdeauna aceeași pentru marile democrații: să adopte poziții precise și să țină un limbaj clar. Berlinul trebuie să înțeleagă că nu poate să meargă mai departe fiindcă el a mers destul de departe“.

L'HUMANITE afirmă: „Cehoslovaciei nu i se mai poate cere nimic. Toți miniștrii francezi, așa socotim noi, sunt de acord asupra acestei chestiuni. A se cere ceva mai mult înseamnă a-i cere Cehoslovaciei să instaleze la Praga, un primar național-socialist sau un guvern de paie, care ar asculta de ordinele Berlinului“.

In fața crizei internaționale, poziția presei franceze din 10 Septembrie, se poate rezuma astfel: voință, speranță, conciliere și rezistență.

L'EPOQUE sub semnătura d-lui de Kerillis, scrie: „Lordul Halifax, este acela care personal a lansat imediat comunicatul prin care s'a pus la punct cele cuprinse în articolul ziarului TIMES. Este deci sigur că guvernul britanic rămâne hotărât să reziste. În ceasurile prin care trecem minutele contează. D-l Hitler vorbește luni. Astăzi, d-nii Daladier și Bonnet trebuie să-i aducă la cunoștință că Franța, nu va accepta soluția plebiscitului, sigură de a fi dusă, grație lui, la un Charleroi diplomatic, în așteptarea unui alt Charleroi“.

LE FIGARO, sub semnătura d-lui Lucien Romier, declară: „Este probabil că odată obținut maximum de autonomie teritorială pentru sudeți, în cadrul Statului cehoslovac, Reichul va cere și un maximum de neutralizare a însăși Cehoslovaciei. Este nevoie ca Franța și Anglia, să fie absolut în totul de acord, de pe acum, asupra limitelor precise pe care trebuie să le opună unei astfel de cereri de neutralizare. Căci, dacă o diferență ar apare, în mod efectiv, între pozițiile celor două puteri occidentale, poziția franceză ar fi denunțată ea aparținând „unei ideologii“ și ar fi împinsă spre izolare“.

L'OEUVRE în articolul de fond, afirmă: „Nimeni nu trebuie să se înșele. Riseurile unui războiu nu sunt mai mici pentru cei războinici, decât pentru cei pacifiști“.

LE POPULAIRE constată: „Astăzi, ea totdeauna de altfel, socialismul francez, prin toată doctrina și tradiția

sa, este legat de apărarea independența și securitatea națională“.

L'HUMANITE *subliniază*: „La Berlin trebuie să se știe că semnătura sa va fi onorată de Franța, creându-se astfel o situație în care Anglia, Uniunea Sovietică și Statele Unite ale Americii, vor fi eventual alături de ea pentru a asigura integritatea Cehoslovaciei“.

Mai mult, ziarul relevă: „Cu riscul de a ne repeta, noi scriem din nou că nu se poate cere Cehoslovaciei nimic mai mult. Cehoslovacia, nu poate să mai ofere nimic, afară de sinuciderea ei“.

Ziarul LE FIGARO anunță din Londra: „Guvernul britanic a primit rapoarte precise asupra ultimelor mișcări de trupe din Germania. Aceste rapoarte ar fi, după câte se spune, de natură să sporească îngrijorarea cu care miniștrii englezi iau în considerare situația de azi. Rapoartele dau o oarecare consistență șvonurilor după care guvernul german s'ar gândi la o acțiune bruscată contra Cehoslovaciei.“

„In aceste condițiuni, se consideră ca aproape sigur că instrucțiunile vor fi foarte grabnic trimise ambasadorului Mării Britanii din Germania, pentru ca d-sa să aibă o întrevvedere cu cancelarul Hitler“.

LE JOURNAL *publică din Berlin*: „Noi nu ne facem iluzii. Berlinul vrea autonomia pentru regiunea sudetilor și, foarte probabil alipirea lor la Germania, într'un viitor mai mult sau mai puțin apropiat. Numai cu acest preț, se recunoaște la Nuernberg, că Europa va redobândi pacea“.

Fie că sunt optimiste sau pesimiste, ziarele franceze apărute în ziua de 11 Septembrie, dau dovadă de sânge rece în ceea ce privește criza din Cehoslovacia.

PETIT PARISIEN *scrie*: „Discursul d-lui Beneș, președintele Cehoslovaciei, dovedește că Cehoslovacia este în totul conștientă de răspunderile ei față de Europa și de semnificația unei echitabile deslegări a problemei naționalităților, pentru pacea generală.“

„Discursul mareșalului Goering, cu toate că este foarte vehement el nu anunță nimic ireparabil. De altfel, numai cuvântul cancelarului Hitler contează în Germania și noi vom putea să ne dăm seama de scopurile reale ale Reichului numai atunci când Fuehrerul, personal, va preciza pozițiile“.

L'OEUVRE *declară*: „Atențiunea se concentrează acum asupra discursului pe care-l va pronunța Luni cancelarul Hitler, discurs care ar putea să cuprindă hotărârea pe care cancelarul Reichului trebuie să o ia, după câte se pare, Duminecă seara“.

EXCELSIOR *afirmă*: „Nu spunem nimic nou conducătorilor Germaniei — care au în Franța numeroși emisari — atunci când scriem că Franța dorește din inimă pacea și că agresorul o va găsi calmă, unită și puternică.“

LE FIGARO, *într'un articol semnat de Lucien Romier, constată*:

„Interesul Germaniei este, evident, să nu riște dintr'odată toate șansele prezente și viitoare, într'un conflict cu Franța și Anglia. Dacă Anglia și Franța rămân în realitate unite și în totul solidare leale, va trebui să se ajungă la o rezolvare pacifică a problemei. Diferitele discursuri le luăm așa cum se produc. Am voit o diplomatie publică. Nu mai e timp să ne plângem. Ce am voit s'a întâmplat“.

D. Leon Blum, în LE POPULAIRE, exprimă temerea că diriguitorii Reichului n'au înțeles discursurile d-lor Chamberlain și John Simon.

„D. Hitler crede poate și acum că niciodată Anglia nu va intra în războiu pentru cehi. El știe că Franța este hotărâtă în această privință, dar crede că în ceasul hotărâtor, dacă nu va simți alături de ea pe Marea Britanie, Franța va șovăi să-și țină propriile ei angajamente. Atitudinea Angliei este de două ori importantă: prin ea însăși și prin aceea că Germania poate presupune că atitudinea Mării Britanii va determina definitiv și atitudinea Franței. Iată de ce, noi, care slujim aici numai cauza păcii, reluăm în fiecare zi apelul nostru cu o stăruință plină de îngrijorare“.

Ziarele LE JOUR, LA RÉPUBLIQUE și L'ACTION FRANCAISE, susțin teza că o soluție este posibilă prin neutralizarea Cehoslovaciei.

„Desigur, scrie **ACTION FRANCAISE**, neutralitatea nu conferă toate siguranțele, dar nici războiul nu oferă toate garanțiile“.

„Două discursuri — două mentalități, două concepții despre lume“.

Iată caracterizarea articolelor de fond pe care le publică ziarele pariziene, comentând pe deoparte cuvântarea la Radio a d-lui Beneș, președintele Republicii Cehoslovace, și pe de alta, discursul dela Nuernberg al mareșalului Goering.

„Oratorii caută să placă mulțimilor, scrie **EXCELSIOR**. D-nii Goering și Goebbels știu acest lucru. Este îngăduit să ne îndoim totuși că ei au căutat să obțină prin discursurile lor, numai un succes mai mare. Cei doi miniștri trebuie să știe, desigur, că există o mândrie britanică, susceptibilă, și că, dacă Marea Britanie nu se lasă târâtă, ea nu se lasă nici „întimidată“, atunci când și-a fixat linia de conduită. Nu vom spune nimic nou conducătorilor Reichului, care sunt de altfel foarte bine informați prin emisarii lor, dacă vom scrie că Franța dorește cu patimă pacea, dar că agresorul o va găsi unită, calmă și hotărâtă“.

L'OEUVRE *afirmă*: „Atenția se concentrează exclusiv, în momentul de față, asupra discursului pe care d. Hitler îl va rosti Luni. În adevăr, s'ar putea ca el să conțină hotărârea pe care Fuehrerul ar urma să o ia — după cât se spune — Duminecă seara. În timp ce diviziunile motorizate germane se îngrămădesc la frontierele cehoslovace, d. Himmler, șeful detașamentelor național-socialiste de protecție, se laudă că a făcut să pătrundă pe teritoriul sudet oameni de încredere, aparținând acestor detașamente, indivizi numiți „specialiști ai revoltei“, ordonându-le să provoace în orice caz și prin orice mijloace conflicte continuu cu poliția cehă“.

LE JOURNAL *spune*: „Conducătorii Cehoslovaciei au mers până la extrema limită a autonomiei naționalităților, în cadrul Statului unitar. Astfel, pentru a discuta un al patrulea plan, reprezentanții naționalităților sunt determinați să se grupeze pe terenul federalismului. Manevra nu este lipsită de viclenie. Spiritele simpliste pot crede că la urma urmelor federalismul a reușit perfect în anumite țări, cum ar fi, de exemplu, Elveția. Operația a reușit atunci când confederații erau atrași unii spre alții prin dorința de a rămâne împreună în fața unei amenințări comune, dar, nu este același lucru când este vorba

de grupări care se plâng că ar fi fost obligate să stea împreună, cu toată ostilitatea reciprocă și când acestea sufăr atracția unor puternici vecini de aceeași rasă. In cazul acesta, federalismul amenință să ducă la dislocare“.

Ziarele franceze apărute în 12 Septembrie comentează foarte favorabil adoptarea unei atitudini de către Anglia, în chestiunea cehoslovacă.

LE FIGARO scrie dela corespondentul său din Londra: „Cu un remarcabil sânge rece și cu mult simț politic, conducătorii politici engleze au știut să aștepte „eliminarea“ cel mai favorabil pentru a se pronunța. Acum câteva săptămâni declarațiile guvernului englez ar fi putut să fie primite cu oarecare răceală de unele cercuri din Londra, la Capetown, la Wellington și la Victoria. Astăzi ele sunt primite cu ușurare“.

LE PETIT PARISIEN, sub semnătura d-lui Bourguès, declară:

„Cu o măreață simplitate întreaga omenire este pusă în curent cu intențiunile Angliei. Securitatea și integritatea franceză devin, într'un oarecare chip, inseparabile de securitatea și integritatea britanică. Acest lucru se știa, dar niciodată până acum, acest adevăr de primă importanță pentru echilibrul lumii nu fusese enunțat cu o logică atât de puternică. Germania cunoaște de acum înainte adversarii pe care ea i-ar întâlni, dacă la Nuernberg, vor prevala îndemnul la violență“.

EXCELSIOR afirmă: „Istoria nu oferă un alt exemplu al unui acord atât de complet și mutual, între două guverne“.

L'OEUVRE, subliniază: „Niciodată guvernul englez nu a mers atât de departe în enumerarea angajamentelor sale față de Franța și de pace, în vreo declarație oarecare“.

LE POPULAIRE relevă: „Evenimentul atât de așteptat s'a produs. Anglia a vorbit clar, ferm, împrăștiind orice echivoc și luând cancelarului Hitler orice posibilitate de iluzii“.

L'EPOQUE într'un articol semnat de d. Donnadieu, anunță: „Forțele păcii se regrupează. Anglia a luat în mod precis poziție alături de Cehoslovacia și Franța. Prin măsurile navale luate de Amiralitatea engleză în Marea Nordului și în Mediterana, numai există îndoială că Marea Britanie a aruncat în balanță toată greutatea forței sale“.

„Ireparabilul nu s'a produs, dar viitorul rămâne plin de amenințări“ — aceasta este reacțiunea unanimă a ziarelor franceze din 13 Septembrie, față de discursul cancelarului Hitler.

PETIT PARISIEN, sub semnătura d-lui Bourguès, scrie: D. Hitler n'a închis calea negocierilor. Totul este de a se ști dacă el le va lăsa să se desfășoare normal și dacă poliția secretă nu va provoca în regiunea sudeților noi grave incidente, care să permită Reichului să pună în executare amenințarea sa rămasă în suspensie“.

L'EPOQUE, sub semnătura d-lui de Kerillis, declară: „Poarta rămâne deschisă negocierilor, dar dacă Germania nu se socotește satisfăcută rămâne deschisă larg și calea recursului la forță. Trebuie ca solidaritatea franco-engleză să se strângă și mai mult. Trebuie ca toți francezii să se unească frățeste, ca în 1914, deoarece Patria

este în primejdie. Aceasta este ultima șansă pe care o avem de a salva pacea“.

LE FIGARO, sub semnătura d-lui Wladimir d'Ormeson, afirmă: „Tot ce este compatibil cu onoarea trebuie să fie încercat a se găsi o rezolvare pacifică a problemei și a se evita o catastrofă“.

L'OEUVRE relevă: „Nu este, se va spune, decât o amânare. Dar, atunci când este vorba de a se ști dacă se va trece sau nu la masacrul, un timp de gândire nu este atât de neglijabil“.

LE POPULAIRE, într'un articol semnat de d. Leon Blum, spune:

„Criza imediată este evitată. Invazia militară în Cehoslovacia pare înlăturată. Cancelarul Hitler va încerca acum infiltrarea și descompunerea internă. Pericolul de mâine este că opinia țărilor democratice, odată trecut norul sângeros, să nu se mai urmărească cu aceeași vigilență lupta ce va continua la Praga și ca ea să nu mai reacționeze cu aceeași vigoare“.

L'HUMANITE, făcând aluzie la faptul că Fuchrerul a trebuit la 21 Mai să șină seamă de voința democrațiilor, declară că frontul păcii, ce s'a format în omenire „poate și trebuie să constrângă Reichul să renunțe la acțiunea plănuită în Europa Centrală.

„Nu este numai o lovitură de forță ce trebuie să fie interzisă, ci și subminarea Cehoslovaciei“.

Evenimentele din Cehoslovacia rețin atenția întregii prese parisiene din 14 Septembrie.

LE FIGARO, sub semnătura d-lui Wladimir d'Ormeson, scrie:

„Prin proporțiile și consecințele sale, problema a ajuns la un punct ce depășește cu mult primele date. Acum ea este o problemă ce interesează în special Europa. Cu acest titlu ea trebuie să fie tratată și rezolvată. Dar, pentru ca să poată interveni o rezolvare cumpănită și conformă cu dorințele tuturor spiritelor depline de bun simț, trebuie ca în primul rând liniștea să fie restabilită în Cehoslovacia și să se renunțe la incidente violente și la metode de forță. Căci, fără aceasta s'ar ajunge în mod inevitabil la un conflict general“.

L'OEUVRE, declară: „Adevărata problemă nu este aceea a sudeților, ci aceasta: lăsând să se facă totul, alunecând din concesie în concesie, nu ne vom găsi oare în scurt timp în fața unei Germanii, care, tare pe propria sa forță și pe toate resursele Europei Centrale, ne va impune, oricare ar fi promisiunile sale de azi, tot ce va voi?“.

L'HOMME LIBRE, într'un articol semnat de d. Frossard, afirmă: „Noi voim pacea și o voim cu tărie. Dar vai! ea nu va fi salvată decât se mai așteaptă. De îndată trebuie să se realizeze acordul dintre Praga și Londra pentru a se încerca o sforțare supremă“.

L'ORDRE, sub semnătura d-lui Buré, observă:

„Se continuă un joc teribil și țările din Europa Centrală se întreabă ce le-ar rezerva lor o acțiune germană „Drang nach Osten“. Mai ales la Londra și la Paris nu trebuie să se înregistreze vreo slăbiciune“.

Marcă majoritate a presei parisiene din 15 Septembrie socotește călătoria d-lui Neville Chamberlain la Berchtesgaden fiind o sursă generatoare de mare speranță,

subliniind curajul omului de stat englez și acordând încredere fermității sale.

LE JOUR-ECHO DE PARIS, sub semnătura d-lui *Bailby*, scrie:

„Nimic nu denotă un curaj mai mare decât hotărîrea d-lui Chamberlain. Un popor, cum este poporul englez, conștient de forța sa, câștigă și mai mult atunci când își pune autoritatea sa în serviciul păcii“.

L'HOMME LIBRE declară:

„Acest demers, fără precedent în istorie și care confirmă gravitatea aproape tragică a situației, asigură marelui bătrân, care nu se teme să-l facă, admirația respectoasă a întregii lumi civilizate. Avem convingerea că el face acum războiul imposibil“.

LE POPULAIRE, sub semnătura d-lui *Leon Blum*, afirmă:

„Hotărîrea luată de d-l Chamberlain reprezintă o nobilă îndrăzneală în voința de pace și trebuie, într'adevăr, o astfel de îndrăzneală, chiar când ea este aventuroasă, chiar când ea poate să pară temerară. Din orice punct de vedere privește hotărîrea plină de curaj a d-lui Chamberlain, văd în ea o șansă de pace“.

LE FIGARO, sub semnătura d-lui *Vladimir d'Ormesson*, arată:

„D-l Hitler înregistrează un mare succes de prestigiu. Dar germanii să facă atenție. Răspunsul pe care șeful lor în va da d-lui Chamberlain îi va angaja în fața omenirii“.

In ziarul L'EPOQUE, d-l Donnadieu scrie:

„Călătoria primului ministru britanic nu este fără pericol. Nu ar trebui ca, pentru a asigura azi pacea, să fie compromisă mâine. Nu ar trebui ca, dând dovadă de slăbiciune, să se atâte și mai mult pretențiunile învingătorului“.

L'HUMANITE relevă:

„Ni se va spune că pacea merită să nu se prea țină seamă de amorul propriu. Dacă pentru a o salva trebuie să se meargă la Berchtesgaden, noi aducem laude omului care a acceptat acest pelerinaj uimitor“.

L'ORDRE, în articolul de fond, subliniază:

„D-l Chamberlain nu are nicio șansă să reușească în îndrăzneța sa încercare, decât dacă ține seamă de psihologia național-socialismului și dacă este ferm hotărît să nu se prezinte în fața cancelarului Hitler ca un călugăr care cerșește. În ce ne privește, să rămânem vigilenți și puternici“.

Ziarele franceze din 16 Septembrie se ocupă de întrevederea de Joi, dela Berchtesgaden și caută să fixeze rezultatele.

LE JOURNAL scrie:

„Dacă, din nefericire, eforturile d-lui Chamberlain ar duce la un eșec, nu se va mai găsi nimeni, nici în Franța și nici în altă parte, care să pretindă că nu s'a făcut tot ce era posibil și că națiunile occidentale nu au dus spiritul de conciliere și bunăvoință dincolo de orice limită“.

LE PETIT PARISIEN se întreabă:

„Intrevederea, întreruptă printr'o pauză, trebuie interpretată ca un semn rău sau ca unul bun? Fără îndoială că d-l Hitler a formulat pretenții foarte mari, care urmează să fie examinate de toți cei interesați“.

LE POPULAIRE scrie, sub semnătura d-lui *Blum*:

„Chiar dacă această încercare, care a trezit speranțe

pline de entuziasm, ar duce la un eșec, refuz să cred că resursele păcii ar fi secate și că o intervenție mai îndepărtată, și poate și mai înaltă, nu ar putea să se producă. Deci să păstrăm mai departe calmul, dar și — în toate posturile publice, cât și în masa națională — tăria de suflet și curajul“.

L'OEUVRE observă:

Eri seară se dau asigurări, în anturajul lordului Halifax, că nu se va vrea ruperea contactului între d-nii Chamberlain și Hitler, dar că pretențiile Fuehrerului par atât de peremptorii și problema sudetă atât de dificilă de rezolvată, că primul-ministru britanic a hotărît că este necesar să ia contact cu colegii săi și să consulte guvernul francez.

„In unele cercuri din Londra se crede că va fi convocat parlamentul.“

„Se adaugă că Fuehrerul n'ar mai fi îndreptat de fel revendicările sale către înglobarea în Reich a regiunii sudete — așa cum cerea comunicatul d-lui Henlein, — deoarece — ar fi spus d-l Hitler, aceasta privește pe sudeti, care au dreptul să ceară cea ce cred de cuviință, și nu pe d-l Hitler.“

„In sfârșit, la Londra se mai vorbea, ieri seară, dar foarte vag, de o conferință a celor patru mari puteri occidentale, conferință ce ar fi fost cerută de d-l Hitler“.

Ziarul L'OEUVRE scrie că deși plecarea d-lui Chamberlain la Londra, nu înseamnă nici decum o ruptură, cercurile străine din capitala Reichului sunt foarte pesimiste.

„Aceste cercuri afirmă că d-l Chamberlain a fost pus, la sosirea sa la Berchtesgaden, în fața unui prim fapt împlinit: comunicatul d-lui Henlein. Se pune întrebarea dacă un al doilea fapt împlinit nu va surprinde pe d-l Chamberlain, la înapoierea sa la Londra, sau în eursul deliberărilor cu colegii săi din guvern“.

Ziarul afirmă că, în cercurile oficiale din Berlin se manifesta, Joi dimineață, o mare nervozitate. Înainte de sosirea d-lui Chamberlain la Berchtesgaden, cancelarul Hitler a primit, între orele 11 și 11,50, pe generalii săi.

Se subliniază că anunțarea vizitei d-lui Chamberlain n'a împiedecat continuarea pregătirilor militare și chiar accelerarea lor.

Ziarul afirmă:

„Ordine foarte precise fuseseră date pentru noaptea de Miercuri spre Joi, ordine care ar fi fost executate, dacă d-l Neville Chamberlain nu venea în Germania.“

„Joi seara, cercurile aceasta se întrebau dacă ordine de aceeași natură nu vor fi date din nou, căci posturile radiofonice germane, inclusiv cel din Viena, care are emisiuni în limba cehă, anunțau la fiecare ceas informații tendențioase asupra Cehoslovaciei, spre a excita la maximum populațiile germane împotriva Cehoslovaciei“.

Ziarele franceze din 17 Septembrie comentează situația internațională, așa cum se prezintă ea, după călătoria la Berchtesgaden a primului-ministru britanic.

LE PETIT PARISIEN scrie, între altele:

„Credem că putem deduce, din informațiile primite dela Roma și Berchtesgaden, că d-l Hitler a dezvoltat proiectul său privitor la Cehoslovacia pe trei planuri:

„1. Pentru districtele cu majoritate germană, liberă dispunere după plebiscit, sub controlul unor primari sudeti.“

„2. Pentru cantoanele mixte, unde sudetii și cehii sunt amestecați, un sistem federativ, în cadrul Republicii Cehoslovace.“

„3. Garanția a unei puteri, între care și Germania, pentru noile frontiere ale Cehoslovaciei, ce ar urma să fie delimitate de comisiuni“.

L'EPOQUE *indeamnă:*

„Să privim cu sânge rece realitatea imediată:

„1. D-l Hitler vrea să cucerească regiunea sudetă.

„2. Cehii vor să se apere.

„3. Noi suntem aliații Cehoslovaciei.

„4. Englezii declară că nu vor să se separe de noi.

„5. Italienii se mențin în rezervă.

„Nu e nevoie să spunem mai mult pentruca francezii să înțeleagă, în sfârșit, că a sosit momentul să se unească și să fie bravi“.

L'OEUVRE *scrie că se afirmă la Londra, că lordul Runciman ar fi adus cu sine un mesaj al președintelui Beneš, prin care acesta se opune plebiscitului.*

L'ORDRE *observă:*

„Dacă cererile Fuehrerului sunt conforme cu revizuirile nimeni nu poate să le socotească compatibile cu interesele naționale ale Franței și Angliei, de o parte, și ale Europei centrale, de altă parte. Europa centrală și orientală ar fi, de fapt, deschise Mitteluropei: Germanii ar obține în scurtă vreme hegemonia politică, economică și militară, o hegemonie căreia cele două democrații i-ar putea rezista cu greu“.

LE POPULAIRE, *sub semnătura d-lui Leon Blum, scrie:*

„Poziția luată de d-l Hitler ar putea foarte bine să fie o poziție extremă, care exclude orice gând de conciliere. Și, mai cu seamă ea pare să accepte să facă față tuturor consecințelor. Dar națiunile pacifice nu spun: „întâmplă-se ce se va întâmpla“, și nimic nu trebuie să le descurajeze în eforturile lor pentru a salva pacea și dreptatea“.

Ziarele franceze din 18 Septembrie fac apel la populație să fie calmă și să dea dovadă de fermitate.

LE JOUR, *sub semnătura d-lui Bailby, scrie:*

D-l Henlein, neliniștit de dizidențe, a redactat — fără îndoială așa cum i-a dictat Fuehrerul — un apel către franc-tirorii săi, cărora le-a dat ordinul să ocupe „solut patriei“. Și se mai pretinde, *adaugă ziarul*, că ei nu fac decât să răspundă unei „agresiuni provocate“.

L'ORDRE *scrie:*

„Oamenii care spun „nu voim să ne batem pentru cehi“, dau dovadă de o orbire înfricoșătoare. Alipirea sudetilor la Reich, luarea în posesie a cadrilor muncitorilor Boemiei de statul major german, ar pune, fără recurs posibil, cheile dominației aproape a întregului univers“.

In LE FIGARO, d-l Wladimir d'Ormesson, scrie:

„Pe planul lealității și al respectului reciproc, totul este cu putință. Nimic nu s'ar mai putea face însă pe planul intimidării, al presiunii armelor, al știrilor false și al revoltelor bine organizate. Același este cazul unei intervențiuni armate în Cehoslovacia, sub pretextul necesității. Trebuie ca asupra acestui punct să nu-și facă nimeni iluzii asupra atitudinii Franței“.

In LE POPULAIRE, d-l Leon Blum scrie, că proclamația d-lui Henlein este neliniștitoare, deoarece ea conține „o proclamație în favoarea războiului civil“.

„Nu este oare momentul ca președintele Roosevelt să se adreseze Europei, al cărui sprijin moral sau material ar hotărî, în ultima instanță, soarta oricărui război general? Până atunci, menținerea ordinii în regiunea su-

deților nu ar putea fi pusă sub o garanție anglo-franceză sau internațională? Totul trebuie încercat grabnic pentru a se putea ajunge la o împăciuire dreaptă și onorabilă“.

L'HUMANITE, *organul comunist, scrie că a suprîmă Cehoslovacia independentă, înseamnă a pune Franța în situația unei persoane amenințate, care ar suprîmă singurul mijloc de protecție care îi mai rămâne. Înseamnă a hotărî ca invazia, în loc să fie oprită de bastionul boem, să fie oprită de piepturile franceze.*

Ziarul L'OEUVRE afirmă că d-l Hitler este dispus să trateze un aranjament diplomatic, dar refuză să cedeze asupra vreunui punct, fie și asupra metodelor plebiscitului.

„D-l Neville Chamberlain ar voi să obțină concesiuni asupra modului cum s'ar face plebiscitul și anume, vrea ca forțe internaționale să fie trimise în regiunile locuite de germanii sudeti, spre a supraveghea plebiscitul, pe când cancelarul german vrea ca plebiscitul să nu fie organizat decât după ce alipirea ar fi fost făcută, iar toate autoritățile cehice și sudete înlocuite cu autorități germane“.

Ziarele apărute în 19 Septembrie, în capitala Franței, comentează problema cehoslovacă, bazându-și opiniile lor pe informațiile de până acum, cu privire la cele discutate la Londra.

EXCELSIOR *scrie:* „Acum este vorba ca politica engleză și franceză să fie pusă de acord. Ideologii și fanaticii care caută să le separe și chiar să le prezinte ca opuse, acoperind de oprobriu pe d-nii Chamberlain și Daladier, servese, în mod conștient sau inconștient, tendințele Cancelarului Hitler și sunt simbrășii pangermanismului“.

LE JOURNAL, *într'un articol semnat de d. Saint Brice, afirmă:* „Atitudinea Franței este limpede: înaintea de toate, de a împiedeca să se recurgă la violență. Nu trebuie să fie lăsată de o parte nicio posibilitate de rezolvare pacifică, chiar aceea a cărei realizare este tot atât de grea ca o consultare populară. Dar acei care pretind să interpreteze dinainte voința popoarelor, nu trebuie oare să fie primii care să înțeleagă că această consultare trebuie să se desfășoare tot atât de liber și în liniște? Oare nu Germania este aceea care trebuie să dea un exemplu de moderație și de menajări datorite unui Stat mic?“.

LE PETIT JOURNAL *anunță dela corespondentul său din Londra:* „Anglia este gata și va urma Franța, dacă aceasta va lua o atitudine fermă. Amicii noștri de dincolo de Canalul Mânecii cunosc valoarea cuvântului dat, ca și valoarea angajamentelor luate“.

LE POPULAIRE, *într'un articol semnat de d. Leon Blum, constată:* „Există ceva ce nu ar putea să fie suportabil, chiar din partea a două mari State, față de unul mic, anume de a se pretinde să se dispună de Cehoslovacia, fără să se țină seama de voința ei“.

L'HUMANITE *declară:* „Membrii guvernului francez, întruniți în consiliu, vor avea să se pronunțe în ultimă instanță. Rar ei au avut să-și asume o răspundere atât de gravă“.

L'ORDRE, *într'un articol semnat Pertinax, spune:* „Puterile occidentale vor deriva în curând către acceptarea virtuală a Mittel Europei germanice, dacă ele nu știu să țină piept“.

Intreaga presă parisiană din 20 Septembrie se ocupă pe larg de problema cehoslovacă, în lumina ultimelor demersuri diplomatice și a conferinței franco-britanice dela Londra.

LE JOURNAL, într'un articol semnat Saint Brice, scrie: „Anglia a ajuns la punctul de a revendica ea însăși rolul de arbitru și de aci înainte ea trebuie să angajeze garanția sa în favoarea noilor frontiere pe care se pregătește să le tragă.

„Această combinație este de sigur cea mai puțin rea dintre acelea care pot fi luate în considerație, dacă greul preț de răscumpărare se mărginește la repararea erorilor trecute și ne ferește de catastrofa unui nou războiu. Acest mic detaliu nu este ținut în seamă de critici, detaliu evident mic“.

PETIT PARISIEN, într'un articol semnat de d. Bourgues, constată: „Reprezentanții noștri au adus dela conferința din Londra rezultatele cele mai compatibile cu conjuncturile prezente. Încărcăți de răspunderile teribile a căror miză este războiul, ei nu au avut drept preocupare decât menținerea păcii, salvarea țării și intereselor cehoslovace“.

L'OEUVRE declară: „Credem că răspunsul guvernului din Praga nu va fi categoric. Guvernul vrea să câștige timp, chiar dacă nu ar fi vorba decât de câteva zile, pentru a aprecia valoarea reacțiilor pe care le are în lume acordul franco-britanic și mai ales pentru a consulta, așa cum trebuie să o facă orice țară democratică, pe reprezentanții poporului. Este deci probabil că se va convoca Parlamentul din Praga și că se va propune Parisului și Londrei întrunirea unei conferințe în patru, pentru a examina rezolvarea problemei cehoslovace. Conferința ar urma să se întrunească la Praga și la ea să participe delegați francezi, englezi, cehoslovaci și germani. Se crede că hotărârile oficiale nu vor întârzia. Se pare că în răspunsul către Franța și Anglia, se va vădi oarecum dorința de a se câștiga timp, pentru ca opiniile publice să se obișnuiască cu ideea că cehii vor trebui să-și apere existența lor națională și individuală“.

LE POPULAIRE, sub semnătura d-lui Leon Blum, afirmă: „Consecințele acordului dela Londra vor fi mari în Europa și în Franța. Războiul este probabil înlăturat, dar în astfel de condiții, că eu, care n'am încetat niciodată să lupt pentru pace, nu pot să mă bucur“.

Toate ziarele pariziene apărute în 21 Septembrie continuă să examineze cu cel mai viu interes situația din Cehoslovacia și repercursiunile posibile ale ultimelor deciziuni ale guvernului cehoslovac.

LE FIGARO publică următoarea comunicare primită din Londra: „Miniștrii britanici s'au întrunit într'o atmosferă de profundă îngrijorare, întru cât, nouile dificultăți create de răspunsul guvernului din Praga, sunt destul de mari. Rapoartele din Berlin, care au fost remise miniștrilor, lasă să se înțeleagă clar, că, dela întrevăderea sa cu d. Chamberlain, Cancelarul Hitler ar fi ajuns la concluzia că este posibil să urce din nou prețul unui acord și că d-sa ar socoti că proiectul franco-britanic nu este satisfăcător. Ar fi vorba acum de eliminarea Cehoslovaciei de pe harta Europei. La Londra se așteaptă acum ca Fuehrerul să se prezinte în atitudinea de mentor al celorlalte minorități. El ar lăsa o minoritate cehă autonomă și izolată, în inima unui imperiu austro-ungar reconstituit“.

LE PETIT PARISIEN, sub semnătura d-lui Bourgues, scrie: „Că în nota sa explicativă guvernul din Praga formulează rezerve și cere precizuni asupra punctelor ce-l preocupă mai mult, în aceasta nu ar fi nimic altceva decât un lucru natural. El este obligat să-l facă pentru opinia sa publică, care era nepregătită pentru sacrificiile ce-i sunt cerute. Dar, trebuie să sperăm că aceste rezerve și chestiuni nu privesc însuși fondul proiectului și nu constituiesc o încercare de a târăgăni lucrurile, în speranța că situația se va ameliora. Într'adevăr, există motive serioase de a gândi că lucrurile nu pot decât să se înrăutățească. În cazul în care s'ar găsi grabnic o rezolvare pacifică a conflictului, stau gata să intre în Cehoslovacia 25 divizii germane“.

LA REPUBLIQUE afirmă: „Suntem siguri că exprimăm opinia provinciei franceze, atunci când afirmăm că actualul conflict trebuie să fie rezolvat pe cale pacifică, prin colaborarea națiunilor și cu consimțământul guvernului din Praga“.

L'OEUVRE declară: „Noi suntem gata, în special Rusia și noi, mult mai bine decât eram în 1914, de a suporta șocul și de a ține piept, de a învinge într'un conflict în care cei ce ar ezita la început, ar fi și ei atrași, după cum o știu prea bine. Dar se mai crede oare că, victorioși, aliații ar lăsa să se reconstituie Europa Centrală așa cum am cunoscut-o dela 1919 încocoace? Trebuie deci să ne felicităm și să mulțumim amicilor noștri dela Praga, că, pe lângă grija de demnitatea lor, o au și pe aceea de a nu arunca Europa într'o luptă nu numai teribilă, dar și fără ieșire“.

Pe de altă parte, același ziar scrie: „Conducătorii Angliei cred că Fuehrerul dorește mai ales un aranjament general în Europa, o reglementare definitivă a tuturor chestiunilor rămase în suspensie de mai mulți ani, atât cu Franța, cât și cu Anglia. Germania, se repetă la Londra, dorește un pact în patru, după o reglementare a chestiunilor din Europa Centrală, a problemei din Spania și a coloniilor. Ea dorește, de asemenea, un pact aerian și un acord asupra înarmărilor. Se crede că Joi, la Godesberg, Cancelarul Hitler se va întreține îndelung cu d. Chamberlain, oricare ar fi în prezent stadiul chestiunii cehoslovace“.

L'EPOQUE, într'un articol semnat Donnadiou, constată: „Polonia și Ungaria sunt împinse și susținute de Germania și Italia. Intențiunile lor nu par să mai fie îndoelnice, întru cât Cancelarul Hitler caută, cu cea mai mare grabă, aliați. Este vorba de a se ști dacă se va lăsa Germaniei și aliaților săi, câmp liber în Europa Centrală“.

Presa italiană.

Atitudinea generală a presei italiene în chestiunea sudeților a fost, încă dela început, favorabilă tezei germane, cu unele variațiuni în ceea ce privește soluția finală.

În urma notei lămuritoare publicată în INFORMAZIONE DIPLOMATICA din 10 Septembrie, Italia pare că sprijină autonomia sudeților „în cadrul statului cehoslovac“. În acest sens s'au pronunțat toate ziarele italiene până la discursul rostit de mareșalul Goering, la 11 Septembrie. Dela această dată, și în special, după discursul dela 12 Septembrie al cancelarului Hitler, presa italiană a adoptat punctul de vedere oficial al guvernului german, susținând că d-l Hitler „a adus un mare serviciu păcii mondiale, pentru salvarea căreia el a indicat și calea de urmat“, atunci când a revendicat eliberarea celor 3.500.000 de germani-sudeți.

O a doua notă apărută în *INFORMAZIONE DIPLOMATICA*, din 14 Septembrie, rezumă acest punct de vedere și fixează atitudinea Italiei care aderă în întregime la revendicările germane. Publicația afirmă că misiunea lordului Runciman este de acum înainte aceea de a convinge pe președintele Beneș că înțelepciunea cere ca Cehoslovacia să accepte sacrificiile necesare păcii europene.

Nota termină prin afirmatia că Cehoslovacia, ne având nimic de câștigat și totul de pierdut în cazul izbucnirii unui războiu, va adopta o atitudine împăciuitoare, cu tot punctul de vedere contrariu susținut de diplomația sovietică.

TRIBUNA și LAVORO FASCISTA, cu aceeași dată, reproduc nota de mai sus și stăruie asupra faptului că responsabilitatea păcii europene incumbă în întregime guvernului din Praga, care va trebui să se hotărască a ieși din această situație absurdă.

POPOLO DI ROMA, din aceeași zi, lansează, în editorialul său ideea că plebiscitul ar fi singura soluție posibilă în chestiunea sudetă.

LA STAMPA infățișează guvernului cehoslovac aceeași dilemă: plebiscit sau războiu, și stăruie asupra semnificației ultimatum-ului d-lui Henlein.

Toate celelalte ziare reproduc în prima pagină, cea de a doua notă apărută în *INFORMAZIONE DIPLOMATICA*.

IL POPOLO D'ITALIA din 15 Septembrie publică scrisoarea d-lui Mussolini către lordul Runciman, în care șeful guvernului italian subliniază faptul că Germania nu luptă și nu va lupta niciodată pentru alipirea la Reich a vreunui teritoriu nelocuit de populație germană.

„Acela care vă trimete această scrisoare, spune d-l Mussolini, e în măsură să vă spun — în chip confidențial — că dacă veți ajunge cândva să oferiți trei milioane și jumătate de cehi lui Hitler, el ar refuza, politicos, dar hotărât acest dar. Fuhrerul se ocupă și se preocupă de cele trei milioane și jumătate de germani, și numai de ele“.

Scrisoarea d-lui Mussolini, publicată în ziua primei întâlniri dintre Sir Neville Chamberlain și cancelarul Hitler, e întovărășită de comentariile presei italiene și de punctul de vedere al celorlalte țări în chestiunea plebiscitului.

Ziarul reproduce și declarația reprezentantului ministerului de externe japonez, prin care guvernul din Tokio aderă la punctul de vedere al axei Roma-Berlin.

Intreaga atențiune a ziarelor de seară este concentrată asupra „curagioasei“ inițiative a d-lui Chamberlain și asupra scrisorii publicată de *POPOLO D'ITALIA*, atribuită pe față d-lui Mussolini.

În *GIORNALE D'ITALIA*, d-l Virginio Gayda, reia argumentele din scrisoarea d-lui Mussolini către lordul Runciman și susține că soluția preconizată de Duce este „fatală“ și singura care poate salva pacea.

Întâlnirea dintre d-nii Chamberlain și Hitler, la Obersalzberg, este privită la Roma, cu o adâncă satisfacție, căci, cum scrie *POPOLO DI ROMA*, ea reprezintă o îndreptare a cărmei, tocmai în momentul în care nava păcii amenința să se scufunde. Impresia și așteptarea, la Roma, ca și în toată Italia, pentru această întâlnire istorică, sunt enorme.

POPOLO DI ROMA, singurul ziar care comentează acest eveniment, scrie că fără a se lăsa cuprinsă de un

optimis prematur, lumea este în drept să speră că întâlnirea de azi va duce la o soluționare a chestiunii cehoslovace.

„Este evident, adaugă ziarul, că d-l Chamberlain n'ar fi părăsit Londra, adoptând o procedură atât de excepțională și rapidă, dacă n'ar avea gata un proiect acceptabil și dacă nu s'ar fi convins dinainte că problema sudetilor trebuie tranșată, chiar fără aprobare din Praga, dar de acord cu d-l Hitler“.

Ziarul afirmă: „Inițiativa d-lui Chamberlain, obligă pe toți a-și asuma deschiș răspunderile. Se va vedea astfel cine va voi, și în ce spirit, să participe cu loialitate la salvarea definitivă a vaporului păcii, căci, dacă soluțiunea problemei cehoslovace va fi integrală — cum trebuie să o dorim — deci pe baza auto-decizunii popoarelor de a dispune de ele înșile, ea va reda îndată sănătatea organismului european“.

IL LAVORO FASCISTA urmărește ecoul favorabil pe care l-a avut în presa străină cea de a doua notă din *INFORMAZIONE DIPLOMATICA*, și ajunge la concluzia că posibilitatea înlăturării războiului pare a fi recunoscută atât la Paris cât și la Londra.

GAZZETTA DEL POPOLO, LA STAMPA și GIORNALE D'ITALIA, se ocupă îndelung de vizita d-lui Chamberlain la Berchtesgaden.

IL POPOLO D'ITALIA publică un articol de fond, în care d-l V. Gayda susține că soluția mussoliniană care constă în crearea unui nou stat național boem, este conformă cu exigențele păcii europene și cu principiul naționalităților, pe care aceasta trebuie să întemeieze.

Toate ziarle italiene, din 16 Septembrie, consacră prima pagină întrevederii d-lor Hitler și Chamberlain și efectului pe care l-a avut asupra presei și opiniei europene scrisoarea d-lui Mussolini către lordul Runciman.

LA STAMPA reproduce și subliniază frazele esențiale din scrisoarea d-lui Mussolini, în care șeful guvernului italian declară că noua Cehoslovacie națională se va simți mult mai bine ca mozaicul actual și că Italia va întreține relații excelente cu viitoarea Boemie, prin creația căreia se vor deschide noi perspective pentru o pace constructivă și prin care „Europa ar face economie de un războiu“.

Ziarele italiene din 17 Septembrie continuă să comenteze în chip favorabil întrevederea Hitler-Chamberlain.

IL LAVORO FASCISTA, crede a ști că întrevederea dela Berchtesgaden, este preliminară unui acord al celor patru mari puteri occidentale.

CORRIERE DELLA SERA, GAZZETTA DEL POPOLO și GIORNALE D'ITALIA, descriu în culori negre ceea ce ele numesc „terorizarea guvernului din Praga“, și protestează împotriva instaurării stării de asediu în regiunea locuită de sudeti.

Ziarele italiene, din 18 Septembrie, subliniază apropierea dintre punctul de vedere britanic și cel german, în chestiunea cehoslovacă, după scrisoarea d-lui Mussolini și, în urma întrevederii Hitler-Chamberlain.

Ziarele italiene din 19 și 20 Septembrie își îndreaptă toată atenția asupra discursului d-lui Mussolini la Triest și asupra acordului franco-britanic în chestiunea Cehoslovaciei.

IL GIORNALE D'ITALIA pune în prima pagină „cuvântul Ducei către lume“, iar sub formă de titlu,

fraza în care d-l Mussolini a afirmat că în cazul în care un conflict ar împărți statele europene în două tabere, pe chestiunea cehă, loeul Italiei e deja ales.

Presa maghiară

Presa ungară din 14 Septembrie denumind noaptea de 12 spre 13 Septembrie „O noapte istorică a Europei“, subliniază unanim, cât este de gravă situația. Unele ziare își exprimă îngrijorarea că evenimentele pot împinge, în fiecare clipă Europa într'un războiu. Majoritatea gazetelor nădăjduiesc încă în posibilitatea definitivă a unei soluțiuni pașnice.

După editorialul „In ceasul hotărâtor“, a lui PESTER LLOYD, desfășurarea evenimentelor depinde de bunăvoința guvernului din Praga.

Ziarul scrie: „Orice întârziere și experimentare prin trucuri tactice ale adevăratei soluțiuni, trebuie să se evite, de oarece acestea ar putea avea consecințe incalculabile. Măsurile extraordinare, starea de asediu, nu sunt potrivite să liniștească spiritele și să potolească agitația. Guvernul din Praga ia o răspundere grea asupra sa dacă nesocotește pretențiile ultimative ale sudeților menite să se păstreze liniștea publică“.

Semioficiosul BUDAPESTI HIRLAP scrie despre discursul d-lui Hitler:

„Ori cât de apăsător ar fi fost tonul discursului, el nu exclude posibilitatea tratativilor dintre părțile adverse. Analizând comentariile diverselor Agenții de presă, se poate descifra părerea că: Praga are cuvântul dar și răspunderea. Durere, însă știrile din Praga asupra măsurilor luate nu sunt potrivite să potolească agitația spiritelor și nu crează o atmosferă corespunzătoare pentru negocierile din viitor“.

UJ MAGYARSAG, (guvernamental de dreapta, scrie: „Teroarea sângeroasă cehă poate împinge Europa în fiecare clipă într'un războiu. În Cehoslovacia se poate vorbi azi numai despre suveranitatea tuturor popoarelor ce alcătuiesc Statul. Statul Cehoslovac numai e azi decât o problemă cehă. Se pune întrebarea cum se poate încadra în chip echitabil minoritatea cehă în Federația de Stat, căci și cu cehii trebuie să se trateze echitabil. Majoritatea pretinde drept de autodeterminare între hotarele german și Carpați. Trebuie să se spulbere iluzia oarbă a Statului național ceh. Prietenii lor observă rănilor oribile ale Cehoslovaciei și toți cred că menținerea statusquo-ului este imposibilă“.

Revizionistul PESTI HIRLAP afirmă că ziare mari engleze și franceze obiective constată că guvernul ceh a întârziat cu măsurile menite să amelioreze situația, și adaugă că, în ultima clipă guvernul ceh introducând măsuri polițienești, ar contribui ca atmosfera încordată să se mențină în Europa înarmată până în dinți și orice incident poate să aprindă Europa provocând intervenția Germaniei.

Național-socialistul MAGYARSAG scrie: „Milioane de unguri trăiesc asupriți, privind spre granițele noastre și așteptând ziua învierii. Suntem obsedați de întrebarea pentru ce nu putem pretinde și noi drepturi fraților și nu putem bate cu pumnul în masă, întru apărarea drepturilor lor? Numai regimul hungarist va putea aduce tămăduirea“.

Presa ungară din 15 Septembrie înregistrează ca un eveniment senzațional vizita d-lui Chamberlain la Cancelarul Hitler în clipa când se credea că izbucnirea războiului

lui este inevitabilă. Leitmotivul ziarelor ungare, privitor la tratativele Chamberlain-Hitler sunt, că punctele dela Karlsbad au devenit caduce, noua bază de negocieri neputând fi decât recunoașterea dreptului de autodeterminare respectiv: plebiscitul.

BUDAPESTI HIRLAP și PESTER LLOYD exprimă părerea semioficioasă a guvernului, scriind că actualmente singura soluțiune pentru păstrarea păcii ar fi plebiscitul ce rezultă din dreptul de autodeterminare. Ideea plebiscitului — scriu cele două ziare — a fost lansată de englezul Times și sprijinită energic de presa italiană. Opinia publică franceză și-a schimbat concepția privitor la problema cehoslovacă, iar LE TEMPS înclină pentru plebiscit. Întru cât s'ar accepta plebiscitul ca o metodă de rezolvire a crizei, trebuie să se dea ocazie tuturor naționalităților din Cehoslovacia pentru a-și exprima dorința cărei țări vor să aparțină. De altfel și președintele Republicii, d-l Beneș a declarat că vrea să reglementeze problema tuturor naționalităților pe baza egalității de drept“.

Semioficiosul UJ MAGYARSAG scrie în editorial: „Nu suntem prooroci, dar credem ferm că punctul inițial al negocierilor Hitler-Chamberlain va fi dreptul de autodeterminare. Sudeții trebuie eliberați din robia Republicii cehe improvizată artificial — acestea se strigă dela Marea de Nord până la Alpi! Noi ungarilor în preajma acestor tratative ne ridicăm cuvântul pretinzând autodeterminare și plebiscit pentru toate naționalitățile. Doleanțele și drepturile noastre istorice nu sunt mai reduse cu nicio iotă decât ale sudeților. Națiunea maghiară întreagă așteaptă cu înfrigurare plebiscitul, la care vor lua parte și ungurii. Europa trebuie să reglementeze din nou, după prăbușirea Trianonului, harta Europei Centrale ascultând dorința a 14 milioane de unguri: plebiscit naționalităților din ținuturile de Nord“.

Semioficiosul FÜGGETLENSEG scrie în editorial: Ideea plebiscitului s'a răspândit în formă hotărâtă nu numai în Germania ci și în Statele prietene, pe de altă parte presa engleză, de asemenea socotește că aceasta este singura soluțiune. Se înregistrează ca senzație că și presa franceză de dreapta începe să chibzuiescă soluția aceasta prin care s'ar putea înălțura catastrofa. Din punct de vedere al intereselor ungare, manifestarea aceasta a opiniei publice europene are o importanță extrem de mare: nu se mai vorbește numai despre drepturile sudeților, ci firește și despre ale ungarilor și ale tuturor naționalităților din Cehoslovacia“.

După revizionistul PESTI HIRLAP, menținerea Statului cehoslovac nu se poate închipui decât dacă va rezolvi problema tuturor naționalităților, deci și a ungarilor, rutenilor și polonilor.

Democratul PESTI NAPLO conchide în editorial că sute de milioane de oameni strigă unison că vor pace, că însă trebuie să se bazeze pe dreptate, și în urma ei ar înceta suferințele nesfârșite de până acum.

Catolicul NEMZETI UJSAG scrie: „Opinia publică europeană și cancelariile Continentului s'au convins de netrăinicia Statului artificial cehoslovac. Este caracteristică că cele două State antagoniste: Franța și Italia au păreri identice cu privire la plebiscit. Ungurimea nu vrea altceva decât ceea ce a spus de 20 ani: drepturile milenare și nedreptățile statului ceh pretind plebiscitul. Să se dea voie tuturor naționalităților începând dela ruteni până la sudeți, să strige Europei: nu!“.

Presa din 20 Septembrie scrie într'un ton mai încrezător așteptând ca înțelegerea dela Londra să aducă o soluție definitivă a problemei cehoslovace prin luarea în considerare a dorințelor juste ale tuturor naționalităților. Pe de altă parte majoritatea ziarelor subliniază că întorsătura evenimentelor se datorește atitudinii d-lui Mussolini care a îmbrățișat cauza dreaptă a Ungariei.

BUDAPESTI HIRLAP în editorial conchide: „Negocierile bărbaților de Stat englezi, sunt o dovadă că Imperiul britanic vrea să rezolve în chip real problema naționalităților din Cehoslovacia, oprind să se deslănțuiască prăpădul în Europa întreagă. Comunicatul dela Londra întărește convingerea ungușilor că se va căuta o soluție care va cuprinde întregul complex al problemei naționalităților din Cehoslovacia, pe baza drepturilor de autodeterminare“.

Despre discursul Ducelui, ziarul scrie: „Națiunea ungară este recunoscătoare pentru totdeauna marelui bărbat de Stat care, în chip logic a preconizat planul de autodeterminare ce urmează să fie acordat tuturor naționalităților forțate să trăiască într'un Stat cu defecte organice. Ecoul discursului a fost impresionant: Presa engleză subliniază că planul ar fi trebuit aplicat în elipa ratificării tratatului dela Versailles. După ziarele franceze, d-l Mussolini și-a făcut propunerile privind chestiunea prin prizma intereselor europene. În Polonia amică Ungariei, discursul a fost întâmpinat cu aprobări unanime: Mussolini a convins opinia publică mondială că un Stat atât de artificial ca Cehoslovacia de astăzi trebuie reformat radical“.

Semioficiosul UJ MAGYARSAG în editorial declară: „D-l Mussolini este uriașul fidelității: a îmbrățișat cauza dreptății ungușilor, propovăduind și pentru sudeți justiție. Prin aceasta și-a arătat adâncimea adevărată a forțelor morale de care dispune acest geniu latin“.

Ziarul înregistrează și declarațiunile recente ale Cancelarului Hitler făcute ziarului DAILY MAIL, afirmând că Cehoslovacia în forma ei actuală ar provoca un conflict mondial.

UJ MAGYARSAG conchide că acest interview este o lovitură mortală republicii în descompunere și mai ales politicii d-lui Beneș din care a rezultat criza actuală europeană.

Presa polonă.

Toată presa polonă din 12 Septembrie publică în locuri de frunte, comunicatul oficios al guvernului britanic, cu privire la problema cehoslovacă, fără a-l însoți de comentarii redacționale.

În telegrame dela Nuernberg și Praga, ziarele subliniază insistența din ce în ce mai mare a germanilor sudeți de a cere deplină autonomie pentru teritoriile cu majoritatea populației germană.

Trimesul special al ziarului GAZETA POLSKA, anunță din Nuernberg: „Cercurile conducătoare ale partidului național-socialist german declară că, dacă nu se acordă autonomia germanilor sudeți, aceștia vor pretinde alipirea lor la Reich“.

Presa polonă din 13 Septembrie, reproduce aproape integral textul discursului Cancelarului Hitler, subliniind prin litere mari pasajul care constată caracterul absolut definitiv al frontierei polono-germană.

„Discursul cancelarului, scrie EXPRESS PORANNY, are o mare calitate, aceea de a crea o situație clară în problema sudeților. În el se găsesse accente amenințătoare,

dar în același timp cancelarul Hitler a lăsat deschisă calea negocierilor.

„Totul depinde deci de chestiunea de a se ști dacă cehoslovacii și amicii săi din occident vor găsi o formulă pentru reglementarea relațiilor lor cu germanii sudeți, reglementare care să fie recunoscută de Fuehrer ca bună și deci să dea deplină satisfacție populației germane“.

Ziarul adaugă apoi că o astfel de posibilitate există.

Pe de altă parte EXPRESS PORANNY subliniază importanța declarației prin care se recunoaște fără nicio rezervă actuală frontiera orientală a Reichului și insistă asupra necesității de a se găsi, paralel, o rezolvire a chestiunii sudeților, precum și a situației celorlalte minorități, pentru a se asigura astfel o destindere reală și trai-nică în Europa orientală.

„Și în acest domeniu, termină ziarul, situația este clară“.

GAZETA POLSKA, într'un articol primit dela trimesul său special din Nuernberg, scrie:

„În cercurile diplomatice predomină părerea că negocierile vor fi continuate numai dacă între timp nu se produc incidente sângeroase în regiunea sudeților, față de care Reichul s'ar vedea obligat să intervină. Dar astfel de incidente, după părerea cercurilor diplomatice, nu ar da loc la declanșarea automată a alianțelor Cehoslovaciei, și ar avea astfel ca rezultat localizarea conflictului“.

Ziarele poloneze din 15 Septembrie nu comentează călătoria d-lui Chamberlain la Berchtesgaden, dar titlurile care anunță această vizită subliniază importanța ei istorică.

EXPRESS PORANNY califică hotărîrea d-lui Chamberlain drept eroică.

CZAS scrie că Anglia salvează pacea.

Correspondentul din Berlin al lui GAZETA POLSKA scrie că știrca întrevederii între cei doi oameni de Stat a provocat un sentiment de ușurare în cercurile conducătoare ale Reichului. El adaugă că hotărîrea d-lui Chamberlain întărește poziția partizanilor metodelor pașnice din anturajul cancelarului și sporește șansele unei soluționări pacifice a problemei cehoslovace.

Ziarele polone din 19 Septembrie subliniază interesul deosebit pe care Polonia îl poartă minorității polone din Cehoslovacia.

KURJER PORANNY, scrie între altele: „Populația poloneză autohtonă din Cieszyn nu poate fi uitată în aceste momente istorice. Ea a arătat prin atitudinea sa fermă voința de a dispune liber de dreptul și de viitorul ei“.

Iar mai departe același ziar scrie: „Reglementarea destinelor populației germane din Cehoslovacia, oricare ar fi forma acestei reglementări, trebuie să fie însoțită de o soluție identică pentru problema polonezilor din Cieszyn. Poporul polon se interesează viu de soarta fraților săi din Cieszyn. Acest ținut dorește libertatea și revenirea la patria mamă“.

CZAS și EXPRESS PORANNY, scriu în același sens, subliniind că Polonia întregă sprijină postulatele populației poloneze din Cehoslovacia.

KURJER WARSZAWSKI, independent, scrie:

„Nu mai începe astăzi nicio îndoielă că Anglia și Franța și-au schimbat atitudinea față de Cehoslovacia. Stările de spirit războinice din săptămâna trecută au slă-

bit în mare măsură, deși la Londra se susține și pe mai departe, că în cazul unui conflict european, Anglia nu va rămâne neutră. Totuși, toate eforturile din clipa de față au drept scop înlăturarea unui asemenea conflict, chiar dacă aceasta s'ar face cu prețul dezmembrării Cehoslovaciei.

„În cazul când, în urma consfătuirilor dela Londra, se va putea evita primejdia unui conflict armat, s'ar putea să se ajungă la o conferință internațională cu participarea Angliei, Franței, Italiei, Germaniei și Poloniei“.

Intr'un articol inspirat de Ministerul de Externe, ziarul KURJER PORANNY din 20 Septembrie, comentând problema cehoslovacă critică eventualitatea reînnoirii greșelilor și folosirii metodelor care au dus la situația actuală. Ziarul arată că la conferința din Spaa (1920), s'a trecut peste drepturile populației poloneze din Cieszyn de a aparține Statului polon. Guvernul polon, în măsura în care sunt în joc interese poloneze, a făcut demersuri de avertizare.

Cu o unanimitate remarcabilă, toate ziarele poloneze cer înapoierea regiunii Cieszyn la Polonia.

Toate ziarele din 21 Septembrie, publică în primele lor pagini lungi dări de seamă asupra manifestațiilor care au avut loc în numeroase orașe din Polonia pentru alipirea la Polonia a regiunii locuite de polonezi în Cehoslovacia.

Pe dealtă parte, întreaga presă este unanimă în a cere această alipire și merg până a spune că ea va trebui să se realizeze la nevoie și pe calea forței.

Presă iugoslavă.

A urmărit cu viu interes toate fazele problemei cehoslovace, stăruiind asupra necesității de a se ajunge la o rezolvare a ei pe cale pașnică.

In general presa iugoslavă s'a ferit să anticipeze atitudinea guvernului în fața crizei deschise de problema cehoslovacă. Ea și-a manifestat simpatia pentru poporul cehoslovac, dar n'a luat poziție nici împotriva revendicărilor germane, mărginindu-se să exprime necesitatea de a se dobândi o soluție pașnică și laudând toate inițiativele luate în acest sens.

Ocupându-se de discursul dela Nuerenberg al d-lui Hitler, oficiosul SAMUPRAVA din 14 Septembrie scrie între altele:

„Cu tot tonul patetic și violența termenilor întrebunțați, d-l Hitler s'a ferit să dea discursului său un caracter de ultimă.“

„Oratorul a avut grijă de a lăsa deschisă o poartă pentru negocieri.“

„Londra și-a exprimat dorința ca aceste negocieri să fie reluate. Bineînțeles ea se va feri de a crea posibilități nelimitate, căci limitele sunt bine stabilite într'un mod definitiv.“

Ziarul subliniază apoi că starea de tensiune și nervozitate a cărei consecințe pot fi incalculabile, va mai dura mult timp.

El desaproabă apoi acțiunea Uniunii Sovietelor, afirmând că agravează situația. În acest sens scrie:

„Posturi de emisiune sovietice contribuie mult la crearea unei atmosfere de febră și sub aspectul unei încurajări a poporului cehoslovac, aduc un foarte prost serviciu, atât acestei țări, cât și întregii omeniri, împingând poporul cehoslovac spre războiu.“

„Poate că zilele decisive se apropie. Va reuși oare toată lumea să-și stăpânească nervii?“

„Această întrebare și-o pune și țara noastră, care păstrează un calm desăvârșit“.

Ziarele iugoslave s'au ocupat apoi pe larg de întrevederea dela Berchtesgaden, elogind inițiativa d-lui Chamberlain care a produs o destindere în situația europeană.

Exprimându-și o opinie quasi generală, tot SAMUPRAVA, din 17 Septembrie scrie:

„Efectul acestui gest a fost mare și pozitiv. El a avut darul să determine o oarecare destindere și a dobândit un preț și mai mare datorită faptului că primul ministru englez este cunoscut ca un realist.“

„Prin inițiativa sa, el a subliniat în fața lumii întregi că pacea nu poate să se mențină fără aprobarea Londrei, Berlinului, Parisului și Romei. D. Chamberlain a dovedit tuturor Statelor europene și celor din celelalte continente că oricine dorește să apere pacea, nu poate ocoli Germania.“

„Această țară se află astăzi în centrul Europei, crescând gigantic sub conducerea d-lui Hitler, iar fiii ei sunt îmbătați de misticismul patriotic. Și când acest popor cu cel mai dinamic potențial de războiu își cere drepturile nu prin Societatea Națiunilor sau Liga pentru apărarea drepturilor omului, este firesc ca primul ministru britanic să se decidă pentru o convorbire cu șeful acestui popor.“

„În prezent încă nu se cunoaște epilogul acestui sbor istoric. Războiul sau pacea depind desigur de impresia ne care o vor produce conversațiile cu d. Hitler asupra d-lui Chamberlain. Dacă această impresie va fi favorabilă, ea va da posibilitatea lumii întregi să respire iarăși liber“.

NOVOSTI, cu aceeași dată, scrie:

„Conform știrilor dobândite după întrevederea Hitler-Chamberlain, se pare că și Fuehrerul german a adoptat principiul unei rezolvări pașnice a conflictului sudeto-cehoslovac, pe calea unui plebiscit, însă într'o formă care întrece cadrul suveranității republicii cehoslovace.“

„Nu se poate vorbi încă de vreo deciziune. Conform știrilor din Berlin și Londra, conversațiile nu au decât însemnătate informativă, deoarece ele încă nu s'au terminat. D. Chamberlain s'a înapoiat la Londra pentru a informa atât guvernul cât și pe d. Daladier, care va veni în acest scop la Londra. Este de sine înțeles că și d. Beneș va fi informat la rândul-i. Dacă aceste consfătuiri vor avea sau nu succes, este o mare întrebare.“

„Este știut însă un lucru că și Marea Britanie și Franța doresc să salveze atât pacea cât și Cehoslovacia.“

„Dinamismul german s'ar fi manifestat desigur altfel, în cazul când d. Hitler n'ar dori să facă ceva în sensul dorințelor d-lui Chamberlain.“

„Dacă astăzi nu se poate vorbi încă de succesul călătoriei d-lui Chamberlain, nu se poate vorbi nici de insuccesul ei“.

SAMUPRAVA, cu data de 20 Septembrie, ocupându-se de actuala criză din Europa centrală, publică, pe lângă comentariile presei străine, și câteva corespondențe din Londra, Franța și Berlin însoțindu-le de foarte rezervate aprecieri asupra situației politice.

„Încordarea în Europa care durează de câteva săptămâni și care a provocat o mare neliniște și îngrijorare în cercurile tuturor amicilor păcii, a intrat într'o fază acută.“

„Inițiativa d-lui Chamberlain, dacă nu a îndepărtat definitiv pericolul unui războiu, în orice caz a produs o oarecare destindere. Odată cu potolirea spiritelor au

început să audă tot mai des vocele marilor diplomați europeni, care susțin că în interesul civilizației și umanității, este necesară menținerea păcii. La Triest a vorbit d-l Mussolini. La Londra oamenii de stat ai Franței se consfătuiesc cu d-l Chamberlain.

„Dată fiind situația din prezent se crede că deciziuni definitive nu vor putea fi luate decât după întrevăderea dela Godesberg, care va fi hotărâtoare pentru pacea europeană“.

Același ziar, în numărul din 21 Septembrie, publică un articol, în care, punând la punct unele informații tendențioase, răspândite în străinătate, pe socoteala politicii iugoslave în cursul actualei crize, definește astfel poziția Iugoslaviei:

„Atitudinea Iugoslaviei este clară și despre aceasta nu poate fi nicio desmințire. Politica pacifistă a Iugoslaviei, care s'a manifestat cu ocazia încheierii unei serii de acorduri și aranjamente amicale, dovedește clar că atitudinea noastră față de problemele europene, este: pacea mondială, pacea în Europa, pacea în jurul nostru!“

„Iugoslavia este liberă și gata să sprijine orice acțiune, care are ca scop asigurarea păcii. Ea nu dorește să adere la niciun front ideologic și nici să participe la vreun complot internațional. Deaceia este regretabil faptul că această atitudine a ei corectă este interpretată greșit și tendențios, atribuindu-i-se tendințe și planuri pe care nu le putem avea și aceasta datorită unui simplu motiv: Iugoslavia se prezintă ca unul dintre puținele state europene care este adept neclintit al păcii și încredințat profund că orice conflict european va avea consecințe catastrofale nu numai pentru civilizația continentului, nu numai pentru Iugoslavia, ci și pentru întreaga umanitate“.

NOVOSTI, ocupându-se de situația creată din conflictul germano-ceslovac, scrie între altele:

„Cât de puțin timp a trecut dela discuția aceluia stat ideal al naționaliștilor și cât de ridicol și naiv pare astăzi acest plan. Acum câteva zile se vorbea de propunerile dela Karlovi Vary, ca despre o bază pentru un eventual acord, prin care Cehoslovacia ar aduce sacrificii maxime. Astăzi însă, însăși integritatea teritorială este în discuție. Plebiscitul, despre care se vorbea acum câteva zile, ca despre o concesie foarte grea, astăzi devine aproape inactual. Lumea se află în fața unui necunoscut înfricoșător“.

Același ziar, cu data de 20 Septembrie, sub titlul „Salvarea păcii“, publică un lung articol de fond în care analizează situația internațională după inițiativa d-lui Chamberlain și ajunge la concluzia că această inițiativă a premierului britanic a avut darul să descongese atmosfera, făcând să se renască speranțe noi.

„Deși situația pare că se încordează pe zi ce trece, opinia publică mondială poate să se bizue pe cel mai însemnat fapt, care dă cele mai multe speranțe și anume că acest conflict dramatic va putea fi rezolvat pe calea pașnică, deoarece nimeni nu ar putea risca să-și asume răspunderea pentru un nou războiu“.

POLITICA, cu data de 20 Septembrie, examinează „problema păcii europene“ într'o corespondență din Paris, semnată de d. M. Petrovici, în care este pusă în relief atitudinea fermă a guvernului francez de a lucra la rezolvarea conflictului germano-ceslovac, într'un perfect acord cu guvernul britanic.

„Se crede, scrie autorul articolului, că o colaborare ne-

condiționată franco-engleză este o condițiune indispensabilă pentru menținerea păcii europene“.

Tot același ziar și o corespondență din Londra, sub semnătura d-lui Predrag Milojević, în care se afirmă:

„Comunicatul oficial în care se constată un deplin acord între guvernele englez și francez față de problema cehoslovacă, dovedește o nouă posibilitate de a crea un acord general în interesul păcii europene. Cehoslovacia reconstruită va fi garantată de marile puteri democratice occidentale și de toate Statele vecine, inclusiv și Germania.“

„Deși dominiioanele și partidele opoziționiste au fost împotriva unui nou angajament al Angliei în ce privește garantarea Cehoslovaciei, totuși ideea păcii a biruit. Guvernul britanic s'a decis în interesul lichidării chestiunii cehoslovace să garanteze noua situație a Cehoslovaciei“.

Același ziar, cu data de 21 Septembrie, sub titlul: „Războiul sau pace?“, analizează astfel situația internațională:

„Clipele decisive prin care trece Cehoslovacia, se pare că se apropie spre punctul culminant. Conform știrilor publicate de cercurile competente, răspunsul guvernului cehoslovac la proiectul franco-englez a fost trimis guvernelor respective. Se crede că nu este nici un motiv pentru panică, deoarece, opinia publică a primit, deși foarte îndurerată, totuși, cu destul calm, propunerile londoneze“.

Presa greacă.

Ziarele din 17 Septembrie se ocupă pe larg de întrevăderea dela Berchtesgaden, caracterizând inițiativa d-lui Chamberlain, drept un gest curajos în favoarea păcii. Ele afirmă că acest gest va constitui în istoria lumii o pagină care va provoca totdeauna admirație. Presa amintește totodată că d. Hitler a proclamat că Germania lucrează pentru pace și nu pentru războiu.

„Grecia, spun ziarele elene, găsindu-se departe de focarul litigiu, socotește că problema privește direct pe cei interesați. Totuși poporul elen, ca parte inseparabilă a entității europene și având, înainte de toate, nevoie de pace, pentru a cicatriza rănila trecutului și a duce la bun sfârșit opera de reînnoire a guvernului național, dorește din tot sufletul izbândă cauzei păcii“.

Presa bulgară.

În legătură cu problema cehoslovacă ale cărei repercusiuni domină situația internațională, presa bulgară crede că discursul dela Nuernberg al d-lui Hitler n'a adus nimic clarificator.

„În cuvântarea sa, scrie SLOVO din 13 Septembrie, Hitler a evitat să spună ce anume va apăra, bine înțeles cu armele, dacă guvernul cehoslovac continuă să discute fără a da semne că vrea să treacă la fapte.“

„După noi această abținere se datorește următoarelor fapte: întâiu, că Germania dacă mâine va trece la fapte, să meargă în ajutorul unei deciziuni luate de însuși sudeții, iar nu de guvernul german; apoi, fortificațiunile germane dela frontiera franceză nu vor fi complet terminate decât în toamnă; în sfârșit, ideea ca problemele minoritare să fie rezolvate în viitor prin plebiscit își face tot mai mult loc.“

„În acest mod, se va ajunge la o rezolvare generală a așa zisei chestiuni minoritare, care leagă tristul destin al câtorva zeci de milioane de europeni lăsați în mod arbitrar sub opresiunea străinilor.“

„Ar fi mai bine ca învingătorii din trecut, acei care au creat vremurile grele de azi, în loc de a se alia și pregăti pentru noi victorii contra celor nedreptățiți, să găsească mai multă forță spirituală și curaj moral spre a se învinge, înainte de toate, pe ei înșiși“.

Același ziar, sub semnătura d-lui Necicarov, președintele Asociațiunii ziaristilor bulgari, scrie:

„Din fericire, cuvântarea d-lui Hitler, oricât de energetică și agresivă, poate fi totuși interpretată ca excluzând, în acest moment, o decizie extremă. El nu a făcut pasul cel periculos de oarece distribuția forțelor astăzi nu-i poate asigura reușita definitivă.“

„Congresul dela Nuernberg însă, care a trezit dorul de libertate al naționalităților, a pus Europa față în față cu responsabilitățile sale, de a lichida, cu o elipă mai curând, greaua succesiune dela Versailles, Trianon și Neuilly. Contrariu ea va trăi din nou în neliniștile zilei de ieri și de azi. Nervii ei sunt însă destul de tociți spre a mai putea suporta această încordare“.

MIR din Sofia cu data de 15 Septembrie publică sub titlul „Ultima încercare“, un articol de fond în care comentează inițiativa d-lui Chamberlain, de a lichida chestiunea germano-sudetă pe calea unor tratative personale, Ziarul scrie:

„Situatiunea delicată constă tocmai în faptul că din partea Germaniei nu se cere nici cel puțin întrebuintarea unei forțe armate, pentru a ajunge la un război general.“

„Este suficient să prelungească desordinea în Cehoslovacia.“

„Dispariția actualei Cehoslovacii, țara pacifismului și unui continuu progres, ar fi o mare nenorocire pentru Europa. Datorită nivelului cultural superior atât al populației, cât și al conducătorilor săi, s'ar putea să se continue colaborarea armonică, dintre cei și populația eterogenă a țării.“

„Ultimele evenimente arată însă că existența republicii în actualele ei granițe este amenințată. Dar existența Cehoslovaciei este absolut necesară pentru menținerea echilibrului politic în Europa.“

„Odată cu dispariția Cehoslovaciei sau cu trecerea ei sub o totală influență germană orice combinațiune politică în Europa Orientală și sudestică devine inutilă.“

„Pentru o Cehoslovacie înjosită și disperată nu există o altă ieșire decât să devină un membru anonim al imperiului german.“

„In special Anglia și Franța sunt interesate mai îndeosebit de menținerea acestui echilibru“.

ZORA din Sofia cu data de 15 Septembrie publică o corespondență specială din Londra în care analizează atitudinea actuală a Angliei față de conflictul germano-cehoslovac, astfel:

„Până la încorporarea Austriei la Germania, Reichul nu prezenta o îngrijorare prea mare pentru anumite mari puteri. Anschlussul și mai ales facilitatea cu care el a fost realizat au turburat Anglia și în special Franța.“

„Pe drept sau nu, în cele două țări s'a creat impresia că Germania, în cazul când va anexa și alte ținuturi germane, va deveni stăpâna întregului continent european, căreia totul îi va fi îngăduit.“

„Anglia n'a putut suferi niciodată o hegemonie străină în Europa continentală. În acest scop ea s'a luptat cu Napoleon, iar în preajma războiului mondial a încercat să coalizeze aproape întreaga lume împotriva Germaniei.“

„Reichul a putut să se fortifice sub conducerea d-lui Hitler, datorită faptului că Anglia a fost nemulțumită de puterea crescândă a Franței în Europa și a căutat să res-

tablească echilibrul european, reducând influența Franței printr'o germanie puternică.“

„Astăzi însă Anglia își dă seama că Germania după realizarea anchlussului și rezolvarea chestiunii sudete va reuși să exercite o hegemonie în Europa, ceea ce Britania nu suportă și nu poate admite. Dacă ea nu s'a opus anchlussului din oarecare motive, astăzi ea se opune categoric tendințelor germane.“

„În modul acesta, noi căutăm să justificăm atitudinea actuală a Angliei fără a face însă comentarii“.

SLOVO, cu aceeași dată scrie:

„Europa anului 1919 este moartă. Trebuie să se creeze o nouă Europă, scuturată cu totul de nedreptățile tratatelor de pace.“

„Din întrevederile Chamberlain-Hitler se poate înțelege că între ei au fost schimbate idei relativ la negocieri mai generale care să rezolve nu numai problema sudetă, ci toate chestiunile litigioase ale Europei. Acesta este spiritul „noului“ pe care l-au adus ultimele evenimente; fie ca acest nou spirit să se ridice deasupra celui actual care ne-a adus lângă prăpastie.“

„Dacă d-l Chamberlain va reuși, el va fi proclamat salvator al păcii și creator al Noului Europe. Europa dreptății, a încrederii, a bunei stări și a păcii durabile“.

După ce se întreabă dacă s'a mai văzut până astăzi ca o fracțiune din cetățenii unui stat să trimită guvernului un ultimatum de cinci ore, „SLOVO“ din 17 Septembrie, vorbind de politica externă a Angliei, arată că dacă întrevederea ce va avea loc la Berchtesgaden nu va avea o reușită, nimeni nu va putea învinovăți Londra că nu a încercat toate mijloacele, că nu a pus toate grijile pentru asigurarea păcii. Ziarul adaugă:

„Anglia a „aranșat“ astfel politica sa, încât într'un eventual conflict, tot neprieteni ei vor fi „vinovați“ și „provocătorii“ și Albionul va primi sprijinul Americii și al întregii lumi.“

„Dacă d-l Chamberlain nu va reuși azi să înlăture războiul, toți vor fi de partea lui chiar atunci când va voi „să salveze pacea“ cu armele“.

„Ultima încercare“, este articolul prin care „MIR“, apreciază că sudetii, lăsați în pace, ar fi putut atinge doleanțele lor naționale rezonabile în frontierele Cehoslovaciei de azi. Această țară mergea pe calea unei dezvoltări care ar fi putut-o transforma într'o adevărată Elveție a Europei centrale.“

„Disparițiunea Cehoslovaciei, țară a împăcării și a progresului permanent, ar fi o nenorocire groaznică pentru Europa și echilibrul ei politic.“

„A prevedea care vor fi urmările întrevederii dela Berchtesgaden este o problemă dificilă. Ele vor avea însă o influență neîntârziată asupra politicii marilor puteri. Situațiunea încordată de acum nu numai poate continua pentru că ea întărește neîncrederea reciprocă și duce cu certitudine la război“.

Presă sovietică.

Întreaga presă sovietică din ultimele zile acordă pagini întregi problemei cehoslovace. Ziarele sovietice consideră că discursul ținut de cancelarul Hitler la Nuernberg este o provocare și o amenințare la adresa Cehoslovaciei, provocare ce a trezit vii proteste în opinia publică a acestei țări.“

IZVESTIA din 11 Septembrie publică un articol în care afirmă că încordarea politică din Anglia a ajuns la paroxism, în urma situației internaționale.“

„Întreaga presă engleză — scrie IZVESTIA — este

alarmată, inclusiv OBSERVER și DAILY MAIL. Bursa este în fierbere, iar cursul lirei sterline în scădere. Schimbarea opiniei publice engleze față de Cehoslovacia nu găsește încă o confirmare în politica oficială a Mării Britanii.

„Teama exprimată de guvernul englez, la ocuparea Austriei, a fost destul de vie. Nu fără motiv Cabinetul englez credea că viitorul pas al național-socialismului agresiv, va fi îndreptat spre Cehoslovacia.

„Aceasta fiind legată de Franța printr'un tratat militar, față de o intervenție franceză contra Germaniei, Anglia nu ar fi putut rămânea de o parte.

„Dar războiul „democrațiilor apusene împotriva Germaniei, ar fi adus o lovitură mortală planurilor Cabinetului englez, care urmărea o înțelegere grabnică cu agresorii.

„Spre a preîntâmpina un războiu între Franța și Germania, urma ca Cehoslovacia să fie silită a satisface fără luptă, toate cerințele d-lui Hitler.

„Putea această țară să-și piardă și integritatea teritorială — doar Țările mici există tocmăi spre a servi drept monedă de schimb între marile Puteri. Mereu, Anglia cerea la Praga concesiuni noi — Franța primind sfaturi, să fie liniștită.

„Presiunea asupra Cehoslovaciei a continuat și prin lordul Runciman care „a sfătuit“ pe d-l Heinlein, să-l viziteze pe d-l Hitler la Berchtesgaden.

„Și să nu credem că cel de-al patrulea proiect al lordului Runciman, care satisface aproape pe deplin cele opt puncte dela Karlsbad, este ultimul.

„La fiecare înieruntare a d-lui Hitler, Londra va ceda — Anglia predându-i Cehoslovacia, după cum a predat Spania d-lui Mussolini“.

CRASNAIA ZVEZDA, cu data de 14 Septembrie, comentează de asemenea problema cehoslovacă.

„Pregătirile militare ale Europei continuă cu febrilitate — spune organul armatei sovietice. Toate țările iau măsurile de apărare dictate de împrejurări“.

Același ziar, cu data de 15 Septembrie, publică un articol intitulat „Cehoslovacia sub amenințarea fascismului german“, spunând între altele:

„Lovitura henleinistă din regiunea sudetă, ce a urmat imediat după discursul d-lui Hitler, considerat provocător de întreaga presă mondială, a determinat o încordare și mai mare a situației.

„Satisfacerea cererii sudetilor, adică completa autonomie a acestei regiuni, ar însema predarea poporului cehoslovac în mâinile Germaniei, deschizând calea național-socialiștilor pentru realizarea planului lor de acaparare în Europa Sud-Estică și în Balcani.

„Germania a trecut la ultima etapă de pregătire a acaparării teritoriului ceh.

„Prin poziția adoptată, atât Franța, cât mai ales Anglia, nu numai că n'au activat împotriva planurilor hitleriste, ci dimpotrivă, le-au încurajat. Misiunea lordului Runciman la Praga s'a transformat într'o comedie, al cărei subiect este vânzarea independenței poporului cehoslovac Germaniei hitleriste.

„Cehoslovacia, țară pacifică, a urmărit totdeauna o politică de pace. Problema puterilor democratice și antifasciste constă într'o opunere hotărâtă și energică față de reacțiunea internațională, care amenință independența acestei țări“.

COMSOMOLSCAIA PRAVDA din 15 Septembrie, afirmă de asemeni, că nici Anglia și nici Franța nu apără

cinstit republica cehoslovacă, voind s'o predea agresorului. Ziarul scrie, în concluzie:

„Presiunea Londrei asupra guvernului cehoslovac este întâmpinată la Praga cu o extremă indignare din partea opiniei publice.

„Nici la Nuernberg și nici la Londra nu se poate decide soarta Cehoslovaciei. Soarta ei trebuie să se decidă pe loc, de poporul cehoslovac, care nu trebuie să se supună îndemnului celor ce capitulează și produc panică.

„În aceste cuvinte este exprimată voința fermă a Statului cehoslovac al cărui singur gând este să salveze democrația, independența și libertatea“.

Ziarul PRAVDA din 17 Septembrie publică un articol în care arată că ordinul guvernului din Praga, pentru arestarea d-lui Henlein, precum și celelalte măsuri luate în ultimele zile, sunt menite să restabilească situația normală în Cehoslovacia.

Ziarul exprimă părerea că atitudinea fermă a Cehoslovaciei la 21 Mai a servit cauza păcii, dar adaugă că pacea nu poate fi totuși menținută decât dacă și celelalte puteri interesate la menținerea ei în Europa adoptă o atitudine tot atât de hotărâtă.

Referindu-se apoi la întvederea dela Berchtesgaden, PRAVDA socotește că inițiativa d-lui Chamberlain n'er fi de natură să ajute la menținerea păcii, ci dimpotrivă, poate să aibă consecințe dăunătoare păcii.

Presă belgiană.

Știrca întvederii dintre d-nii Chamberlain și Hitler a provocat în presa belgiană din 15 Septembrie o profundă impresie de ușurare.

„Anglia vrea să dea o dovadă completă că nu neglijează absolut niciuna dintre căile capabile să salveze pacea“, scrie ziarul LE PEUPLE.

Ziarul catolic LIBRE BELGIQUE subliniază că „împotriva tuturor uzanțelor diplomatice, d. Chamberlain și-a dat seama că gravitatea momentului îndreptățește să ia cu Fuhrerul un contact personal, menit să facă lumină completă asupra evenimentelor“.

Presă americană.

Ziarele americane urmăresc cu mult interes desfășurarea crizei cehoslovace.

THE NEW YORK TIMES din 3 Septembrie într'un articol semnat Anne O'Hare Mc Cormick, arată că deși sunt interesate mai direct de răspunsurile negative ale Japoniei și ale Mexicului la notele guvernului american Statele Unite consideră criza europeană ca fiind mai urgentă și mai gravă. Ziarul adaugă:

„Nimeni nu poate avea impresia în Capitală, zilele acestea, că noi am fi izolați sau desinteresați. Atitudinea oficială față de Europa seamănă în mare măsură cu aceea a unei rude îngrijorate care așteaptă la ușa unui bolnav. Starea pacientului e declarată „critică“ într'o zi, „puțin mai bună“, ziua următoare. Marți, șansele de restabilire — adică de pace — erau 50 la sută. Vineri seara, președintele, mai optimist deocamdată ca unii din colegii săi, ajunsese să le coteze cu 3/2.

„Adevărul este că toate acestea sunt simple supoziții cu care guvernele se derobează dela deciziile necesare. Germanai vrea să-și deschiză prin Cehoslovacia un drum spre Sud-Estul Europei. Dacă o va face prin pace ori prin războiu, aceasta rămâne de văzut.

„Hotărârea finală e în puterea însăși a Fuhrer-ului, și, după cele mai bine informate surse din Washington, a-

ceastă decizie depinde de ideea pe care d-sa și-o face despre eventuala acțiune a Mării Britanii. Această opinie se întemeiază pe raporturi asupra sondajelor făcute la Londra săptămâna aceasta și pe vederile d-lui Hitler însuși formulate întâi în „Mein Kampf“, repetate recent într-o conversație particulară, în care afirmă că prostia de neiertat a fabricanților de războiu din 1914, a fost în capacitatea lor de a se asigura dinainte de intențiile britanice.

„Al doilea factor important, după cel britanic, este atitudinea Italiei, marea necunoscută a părții adverse“.

Autorul crede că d. Mussolini nu va mișca nici degetul cel mic pentru a ajuta pe d. Hitler în Europa Centrală. dovadă fiind extrem de cordialele declarații schimbate cu prilejul prezentării scrisorilor de acreditare a noului ministru italian la Praga și interpretate ca încercări de dizolvare a axei Roma-Berlin...

„In orice caz influența Italiei în această chestiune va fi de partea păcii“, încheie ziarul.

THE NEW YORK TIMES din 4 Septembrie, publică o anchetă asupra chestiunii cehoslovace, datorită corespondenților săi din Londra, Berlin, Praga și Paris, din care rezultă în esență, că principala necunoscută în actuala tensiune europeană, este persoana enigmatică a cancelarului german. După corespondenții din Londra și Paris, războiul este numai o chestiune de timp, cel din urmă, d. P. J. Philip, afirmând că amânarea ar fi în avantajul păcii. Corespondentul din Praga relatează declarația unui general ceh, care socotește că războiul ar putea fi totuși evitat.

THE NEW YORK TIMES și THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR din 6 Septembrie publică simple dări de seamă despre propunerile făcute de lordul Runciman și contra propunerile președintelui Beneș pentru reglementarea chestiunii sudete.

THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR din 7 Septembrie spune că soluția finală în chestiunea sudetă va fi dată prin neutralizarea Cehoslovaciei, în schimbul sacrificiului pe care această țară urmează să-l accepte, renunțând la populația de origine germană.

Fără a cometa desfășurarea evenimentelor, presa americană urmărește evoluția negocierilor, oprindu-se asupra fazelor principale.

THE NEW YORK TIMES din 9 Septembrie publică un editorial intitulat: „Prevenind pe d. Hitler“, în care susține că în această criză Marea Britanie încearcă să înlăture un nou 1914; avertizând guvernul german, că Anglia va avea să considere posibilitatea intervenției în caz de războiu între Praga și Berlin. În această atitudine guvernul d-lui Chamberlain este sprijinit de muncitorimea britanică.

Articolul observă că:

„Poporul care cere acțiune militară azi, este format din pacifiștii organizați de ieri, semnatarii faimosului plebiscit al păcii.

„Acesta însemnează că Anglia nu va rămâne neutră în viitorul conflict european.

„Ziarul crede că rolul hotărâtor în această privință îl vor juca cercurile laburiste britanice, care, prin intermediul opiniei publice, vor avea să influențeze guvernul d-lui Chamberlain“.

THE NEW YORK TIMES, BALTIMORE SUN, WASHINGTON POST și PHILADELPHIA INQUIRER

din 11 Septembrie, descriu pe larg ultimul episod al chestiunii sudetilor.

Miss Dorothy Thomson, autoarea articolului, definește atitudinea Statelor Unite: „Dacă războiul ar izbucni în Europa, după toate probabilitățile, întregul sprijin moral și economic al Statelor Unite ar merge imediat spre democrațiile occidentale. Politica de neutralitate este în favoarea lor, interesul național american, interesele financiare și industriale ale Statelor Unite, sunt însăfârșit, tot în favoarea lor. Tot atâtea excelente motive, pentru care țările „fasciste“ ar face bine să nu risce un războiu, de oarecare importanță“.

Ziarele insistă asupra faptului că politica Germaniei este în contradicție cu principiile Statelor Unite, nu numai pe plan ideologic, dar și pe planul economic, căci acțiunea Reich-ului în acest domeniu se opune pretutindeni acleia a d-lui Hull.

Corespondentul lui NEW YORK HERALD TRIBUNE scrie:

„Deși nicio confirmare nu a sosit în sprijinul acestei afirmații, sunt motive să se creadă că președintele și experții departamentului de Stat, au început să considere posibilitatea de a se modifica actuala legislație privitoare la neutralitate, modificare care ar putea deveni necesară dacă un războiu ar izbucni în Europa. Nimeni nu crede că s'ar putea menține stricta neutralitate, cum prevede legea. Apare foarte limpede pentru președintele Statului, că sentimentul popular ar cere revizuirea legii, pentru a se îngădui vânzarea de arme pe bani, comandament care, după cum se presupune, ar urma să lucreze în favoarea democrațiilor. Se pare de asemenea, că guvernul ar examina o nouă politică de credit față de națiunile debitoare. Atâta vreme cât există legea Johnson, Marea Britanie și Franța, nu pot obține mai mult credit decât Germania și Italia“.

La rândul său, NEW-YORK TIMES socotește că în ceasul de față nimeni și nici chiar președintele nu poate spune care va fi atitudinea Statelor Unite, în cazul unui războiu în Europa.

Ziarul crede că ar trebui să se răspundă la următoarele trei întrebări:

1. Majoritatea americanilor sunt oare pentru o politică de izolare, sau găsește motive pentru a participa la lupta mondială?

2. Care este puterea mișcării pacifiste?

3. Până la ce punct propaganda ar putea influența publicul într'un sens sau în altul?“.

Ziarul socotește că este cu neputință să se răspundă la aceste întrebări și continuă: „Reacțiunile la discursurile d-lor Roosevelt și Hull, dovedesc că politica guvernului care ar avea mai mult sprijin, este aceea care ar comporta o tendință critică față de dictatori, deși nu ar angaja la niciun act, care să poată fi interpretat drept o alianță, efectivă cu altă democrație“.

În contrast cu rezerva observată de cercurile oficiale americane față de discursul cancelarului Hitler, ziarele din 14 Septembrie își manifestă desaprobarrea lor și exprimă îngrijorarea pe care o inspiră opiniei americane pasajele privitoare la Cehoslovacia și la pacea europeană.

După părerea generală, „dacă d. Hitler n'a declarat războiu, n'a declarat însă nici pace“.

NEW YORK TIMES, afirmă că această cuvântare este o lovitură serioasă dată politicii de destindere a d-lui Chamberlain.

NEW YORK HERALD TRIBUNE *socotește că ducă* „Reichul nu este silit să dea înapoi, sub presiunea forței, Cehoslovacia va deveni în mod inevitabil un satelit al Berlinului. Dacă se vrea într'adevăr să se apere Cehoslovacia, cetățuie în calea înaintării germane spre Dunăre și a unei eventuale hegemonii germane pe Continent, apărarea trebuie să înceapă de pe acum“.

NEW YORK HERALD TRIBUNE *cu data de 19 Septembrie, pune întrebarea dacă Statul cehoslovac ar putea să supraviețuiască, din punct de vedere economic, amputării regiunii locuite de germanii sudeti și care ar fi atitudinea celorlalte minorități, în cazul când s'ar da satisfacție henleinistilor.*

După ce analizează aceste probleme, ziarul cercetează dacă, realizându-se eventual asemenea concesii, ele ar fi suficiente pentru a salva pacea.

„Ducele afirmă că Cehoslovacia trebuie sacrificată pentru a se salva pacea, scrie ziarul. Dacă un asemenea rezultat ar fi efectiv și permanent, s'ar putea aduce în favoarea acestei teze multe argumente favorabile.

„Dar, se întrebă ziarul, pentru ce ar părăsi cancelarul Hitler, după alipirea regiunii sudete, celelalte obiective ale sale, dacă faptele dovedesc că simpla afirmare cu pu-

tere a dorințelor sale a făcut ca marile puteri să se plece și să îngăduie realizarea lor“.

Ziarele americane din 21 Septembrie condamnă în general, inițiativa franco-britanică în chestiunea sudetă și consideră că cedarea teritoriului locuit de germani înseamnă falimentul sistemului securității colective, bazat pe tratate, care impune azi Cehoslovaciei un atât de mare sacrificiu.

DAILY NEWS *adoptă un ton diferit și scris: „Dacă Marea Britanie și Franța, ar trebui să facă războiul, Cehoslovacia ar fi cu siguranță câmpul de luptă și ea, oricare ar fi învingătorul, „Cehii vor fi într'o situație nefavorabilă“.*

THE NEW YORK TIMES *din 22 Septembrie consacra o pagină întreagă evenimentelor din Europa Centrală și reproduce fragmente din presa americană de mare tiraj. Impresia generală care se degajează din această anchetă, este că interesele Cehoslovaciei n'ar fi fost bine apărute de guvernul francez și britanic. Acesta ar fi — spun ziarele — sentimentul opiniunii americane, sentiment care nu împiedecă majoritatea presei să afirme că Cehoslovacia nu are să aștepte niciun sprijin din America, deoarece Statele Unite nu se pot amesteca în afacerile europene.*

SESIUNEA SOCIETĂȚII NAȚIUNILOR

Presa elvețiană.

JOURNAL DE GENEVE, *examinând în articolul său de fond din 9 Septembrie, ordinea de zi a sesiunii de toamnă a Societății Națiunilor, subliniază ca pe un fapt semnificativ, prezența la Geneva a numeroși miniștri de externe ai Statelor membre ale Societății Națiunilor.*

„Aceasta dovedește, spune ziarul, că Societatea Națiunilor nu a încetat de a oferi diplomației prilejul unor contacte utile și adeseori chiar al unor negocieri. Actuala sesiune nu face excepție dela această regulă“.

Presa sovietică.

Cu ocazia deschiderii celei de a 19-a sesiune a Societății Națiunilor, presa sovietică manifestă cel mai pronunțat pesimism în ceea ce privește eficacitatea lucrărilor Instituțiunii dela Geneva. Slăbiciunea Societății Națiunilor este sporită, după părerea exprimată de ziarul PRAVDA din 8 Septembrie, în urma ridicării, de către țările scandinave, a problemei neutralității acestor țări și a chestiunii abrogării art. 16 din statutul Societății Națiunilor.

„Politica „neutralității“ și renunțarea la sistemul securității colective, — scrie PRAVDA, — înseamnă o politică de sdruncinare și distrugere a Societății Națiunilor, pe placul agresorilor. În același timp este o politică de deslănțuire mai grabnică a unui nou războiu mondial“.

Anunțând deschiderea sesiunii Societății Națiunilor, IZVESTIA, cu data de 14 Septembrie 1938, scrie:

„Acest tribunal, acest centru al securității colective și garant al intangibilității teritoriilor, atât ale Statelor mici, cât și ale celor mari, ar fi avut cu ce să se ocupe. Continentele Europei și Asiei sunt cuprinse de flacări ce amenință să se întindă din ce în ce mai mult.

„În conformitate cu prevederile Statului său, Liga Na-

țiunilor ar fi avut cu ce să se ocupe, ar fi avut pe cine să condamne sau să ajute.

„Este oare gata Societatea Națiunilor să-și îndeplinească obligațiunile ce-i sunt impuse prin regulamentul de organizarea ei? Înțeleg oare oamenii de Stat ai Angliei și Franței, ce răspundere au astăzi în fața istoriei? Iată întrebările care preocupă întreaga lume și la care astăzi Germania nu poate răspunde“.

Presa bulgară.

Scotând în evidență greutățile prin care a trecut organizațiunea dela Geneva, MIR, din 16 Septembrie, crede că existența ei nu poate fi totuși negată.

„Marile idei se realizează greu. În cei 20 de ani de existență Geneva a dat mult omenirii și dacă ea nu va da acum rezultate strălucite — nu trebuie uitat că în politica internațională minuni nu se fac — faptul că reprezentanții atâtor State desbat problemele internaționale, vorbește mult. Ca organizație care unește încă marea majoritate a Statelor, Societatea Națiunilor are încă o deosebită însemnătate politică“.

Presa iugoslavă.

VREME *din Belgrad, cu data de 12 Septembrie, consacra articolul de fond sesiunii Societății Națiunilor. El afirmă nu fără oarecare melancolie că de data aceasta, atenția lumii este concentrată în altă parte unde se desfășoară evenimente decisive și unde se joacă destinul popoarelor.*

VREME *exprimă părerea că Societatea Națiunilor nu mai este un organism susceptibil de a rezolva mari probleme internaționale“ și relevă că printre chestiunile puse pe ordinea de zi a lucrărilor ei nu figurează nici problema spaniolă și nici cea cehoslovacă, asemenea chestiuni ne mai putând fi încredințate instituției din Ge-*

neva care ar fi astăzi lipsită de puterea necesară rezolvării unor astfel de probleme.

SAMOUPRAVA și NOVOSTI, din 13 Septembrie scriu în același sens.

Presa americană.

De data aceasta comentariile presei americane asupra desbaterilor Adunării Societății Națiunilor, sunt mult mai reduse ca de obicei.

THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR, din 8 Septembrie își pune într-o notă editorială întrebarea dacă Societatea Națiunilor va folosi acest prilej pentru a recunoaște că la temelie instituției geneveze există o lege liber acceptată și că respectul acestei legi depinde de vigența Statelor membre.

Sub titlul „Blocuri ale păcii în sânul Societății Națiunilor?“, același ziar publică o corespondență din Ge-

neva, în care se întreabă ce va putea aduce actuala sesiune a Adunării geneveze, în urma ultimelor evenimente europene, care par a nu lăsa timp acțiunii de reformă a Pactului. Geneva n'ar avea de ales decât între a pierde încă și mai multă influență sau a alcătui un „bloc al păcii“, condus de Anglia, Franța și Rusia.

Ziarul observă că partizanii Societății Națiunilor pretind că această politică ar transforma Societatea într-o alianță și ar însemna falimentul securității colective. Avantajul Ligii Națiunilor constă deocamdată în faptul că permite colaborarea Mării Britanii cu Rusia Sovietică, colaborare care ar fi mult mai greu de realizat în afara Ligii.

THE NEW YORK TIMES din 9 Septembrie se ocupă de actuala sesiune a Adunării Societății Națiunilor, oprindu-se în special asupra activității tehnice și administrative a comitetului care se ocupă cu soarta refugiaților din Germania.

PROBLEME EUROPENE

RAPORTURILE ITALO-JUGOSLAVE

„Gestul d-lui Mussolini“, iată titlul sub care SAMOUPRAVA din 20 Septembrie, publică un articol de politică externă în care scrie între altele:

„Vizita simbolică a d-lui Mussolini în satul nostru Planina din Alpii sloveni, a fost plină de amicitie, liniște și frumusețe, deosebindu-se de atmosfera înfrigurată din Europa. Frații noștri sloveni au salutat în d. Mussolini pe oaspetele păcii scumpă Iugoslaviei în aceste clipe de amenințări de războiu. A fost de bun augur pentru cele două popoare vecine faptul că pacea le-a legat nestrămutat.

„Cuvintele rostite de d. Mussolini, care a spus că este prietenul Iugoslaviei și că astfel va rămâne, au întâmpinat un ecou profund în toate inimile iugoslave. Aceste cuvinte au avut același răsunet ca și acelea ale d-lui Stojadinovici, când a declarat, de curând, la Split că pacea domnește suveran pe Adriatică.

„Am rămas sub impresia adâncă a acestor cuvinte ale d-lui Mussolini rostite la frontiera dintre două popoare care nu mai au nicio neînțelegere între ele. Au fost rostite într-o clipă dramatică pentru omenire când se pune întrebarea dacă se va deschide în chiar inima Europei un nou câmp de bătaie ca în Spania.

„Am gândit totdeauna că fronturile ideologice ar putea fi fatale și că ele ar putea face ca poporul să treacă prin încercarea unui războiu inutil și catastrofal.

„In locul acestei viziuni îngrozitoare, la frontiera italo-iugoslavă s'a desfășurat o manifestație strălucită de pace trainică. Iar la d. Mussolini, gestul e totdeauna urmat de fapte“.

OPERA DE PACE IN BALCANI

THE NEW YORK TIMES MAGAZINE din 4 Septembrie publică un articol semnat Julian Bach, și consacrat operei de pace din Balcani, în care repetă formula popularizată de ziarele anglo-saxone, după care Balcanii, vechea „pulberărie“ a Europei s'ar fi transformat într-o re-

giune în care domnește pacea și buna înțelegere între popoare.

Autorul crede că adevărata cauză a acestei transformări ar fi pericolul hegemoniei germane în Orient, unde Berlinul caută materiile prime care îi lipsesc. Apoi adaugă că țările balcanice au fost prevenite de acest pericol în urma Anschluss-ului și subliniază că destinderea actuală se datorește acordului intervenit între Mica Înțelegere și Ungaria, prin care se acordă acesteia din urmă dreptul de reînarmare.

POLITICA EXTERNĂ A BULGARIEI

Examinând situațiunea internațională, oficiosul DNES în numărul din 18 Septembrie, constată că „datorită politicii sincer pacifice, relațiunile Bulgariei cu vecinii au fost îmbunătățite și așezate pe bazele unei amicitii reale. „In Balcani, adaugă ziarul, Bulgaria este un factor de dezvoltare pașnică. In această ordine de idei, trebuie subliniat pactul de amicitie eternă care ne leagă de Iugoslavia și care are o însemnătate istorică pentru pacea în Balcani.

„In ce privește relațiunile cu Marile Puteri, vedem că legături de prietenie ne leagă de toate, fără excepțiune“.

Subliniind politica de completă libertate și independență a Bulgariei, DNES reamintește cuvintele spuse de primul-ministru la tribuna parlamentului:

„Limpede, sincer și tare declar, spre a fi auzit de întreg poporul, că politica externă a guvernului meu este pe deplin independentă, că este condiționată numai de grija de a se apăra cât mai bine interesele poporului și că Bulgaria nu este legată politicește de niciun Stat, mare sau mic.

„Această politică dă guvernului putința de a urmări evenimentele cu calm și sânge rece, și de a lua în mod liber deciziuni, când interesele țării o vor impune.

„Prin această politică poporul bulgar nu riscă a fi pus în situațiunea de a lupta și vărsa sânge pentru interese străine“.